ŠTUDIJSKA BIBLIOTEKA

LJUBLJANA

Št. 46 Poštnina poračunjena (C. C. con la posta) V Trstu, v četrtek 23. februarja, 1928. - Leto VI. Posamezna številka 30 cent. Letnik LIII

EDINOST

List izhaja vsaki dan zjutraj razen ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L 8.—, 3 mesece L 22.—, [illegible] celo leto L 75.—, v inozemstvo mesečna L 6.50 več. — P[illegible]ilka 30 st. — Oglasnina za 1 mm prostore v širokosti 1 kol[illegible] a trgovske in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, [illegible] L 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.—, na prvi strani L 2.—

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20, Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinost». Podurednistvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Zaključek vseameriške konference

Vseameriška konferenca, ki se je vršila v Havani, glavnem mestu Kube, ter je trajala nad en mesec, je imela v pondeljek svojo zaključno sejo. Otvorjena je bila 16. januarja t. l. na posebno svečan način, kajti k otvoritvi je bil prišel osebno predsednik Zedinjenih držav Coolidge ter s tem prekršil tudi on — kot ob času svetovne vojne predsednik Wilson — običaj, ki zahteva, da predsednik Zedinjenih držav nima za časa svoje predsedniške dobe zapustiti ozemlja domovine in se podajati v tujino.

Že to dejstvo samo je bilo dovolj jasen dokaz, kako ogromno važnost je pripisovala vlada Zedinjenih držav letošnji vseameriški konfrenci. Če pa se je tedaj spričo raznih drugih istočasnih dejstev lahko presojal nastop predsednika Coolidge-a kot demonstracija, ki naj bi bila naperjena proti Evropi, predvsem proti Angliji, je pokazal potek razprav v Havani, da so bili pomisleki in načrti drugačne narave, radi katerih je smatral predsednik Zedinjenih držav za potrebno, da se osebno potrudi v Havano k otvoritvi konference. Demonstracija, oziroma vsaj manifestacija, ki jo je tvorila njegova prisotnost, je bila namenjena — ne Evropi, temveč državam južne Amerike.

Washingtonsko zunanje ministrstvo je objavilo o konferenci poročilo, v katerem se poudarja velika važnost sklenjenih resolucij. Posebne omembe vredna je ona resolucija, s katero je vseameriška konferenca obsodila vsako napadalno vojno. Istotako važen je sklep, da se skliče posebna konferenca z namenom, da se na njej sklenejo med ameriškimi državami arbitražne pogodbe, ki bodo vsebovale določbe glede načina reševanja medsebojnih sporov brez vojne. Velika važnost se dalje pripisuje odobritvi pravil vseameriške unije, katera bodo odstranila, kot se upa, vsako nesporazumljenje in nezaupanje glede ciljev in poslovanja unije.

Rezultati konference predstavljajo brez dvoma za Zedinjene države zopet velik diplomatičen uspeh. Delegacija washingtonske vlade je konferenco ves čas obvladovala. Vendar pa ta uspeh Zedinjenih držav ni bil nikakor popoln. Vprašanje uzakonitve ameriškega mednarodnega prava je ostalo nerešeno in dejstvo, da so se tozadevna pogajanja razbila ravno ob tako važni točki, kot je prepoved vsake intervencije ene ameriške države v drugi, dokazuje dovolj jasno, da se o glavnih predmetih ni dosegel nikak sporazum.

Čim so delegacije posameznih držav obrazložile svoje stališče glede vprašanja, ali je intervencija v drugi državi z oboroženo silo dopustna ali ne, se je takoj pokazalo, da si stojita na konferenci nasproti dva bloka: na eni strani Zedinjene države severne Amerike, na drugi pa latinske republike srednje in južne Amerike. Te poslednje, med katerimi je posebno odločno nastopala Argentinija, so zahtevale, da mora biti prepovedana vsaka oborožena intervencija v drugi državi. Cst tega predloga je bil očitno naperjen proti Zedinjenim državam, ki se uveljavlja predvsem na škodo malih republik srednje Amerike. Na zadržanje republik južne Amerike je pač vplivala v posebni meri usoda male Nikarague. V tej srednje ameriški državici divja že leta državljanska vojna, v katero je posegla vlada Zedinjenih držav ter izkrcala številne oddelke svojih čet, ki se borijo proti opoziciji na strani sedanje vlade.

V razpravi o tem vprašanju, katera je bila skrajno živahna in tu pa tam naravnost dramatična, je morala zavzeti stališče tudi delegacija Zedinjenih držav samih. V njenem imenu je spregovoril g. Hughes, kateri je odločno izjavil, da se vlada Zedinjenih držav ne bo nikdar odrekla pravici do zaščite svojih državljanov in da se z enostavno resolucijo konference ne more spremeniti mednarodno pravo.

Dasi je bila na konferenci večina za radikalno prepoved vsake intervencije, tako da bi bila tozadevna resolucija sprejeta proti volji Zedinjenih držav, so se republike južne Amerike zbale odločnosti washingtonske delegacije. Če bi bila resolucija sprejeta, bi Zedinjene države ne mogle več ostati v vseameriški uniji in posledice bi bile dalekosežne. Preostajal je torej le izhod za silo, ki je obstojal v tem, da se vprašanje odloži do prihodnje vseameriške konference.

Ta nova vseameriška konferenca se bo vršila v l. 1933. v Montevideu. Do tedaj je še pet let in Zedinjene države bodo imele dovolj časa, da «uredijo» stvari v Nikaragui, tako da bo mogla skiepati prihodnja vseameriška konferenca o intervenciji ob docela drugačnih okoliščinah nego letos. S tega vidika predstavlja odgoditev tega vprašanja zopet velik diplomatičen uspeh za Zedinjene države.

Odpor južne Amerike proti imperializmu severne Unije pa s tem seveda ne bo zabrisan. Prepad med obema ameriškima taboroma bo zijal vse dotlej, dokler bo gospodarsko šibkejši in politično razcepljeni jug videl v imperializmu mogočnih Zedinjenih držav nevarnost za svojo gospodarsko in politično neodvisnost.

Seja ministrskega sveta

Odobritev raznih ukrepov

RIM, 22. Danes ob 10. dopoldne se je spet sestal ministrski svet, ki je odobril mnogo zakonskih osnutkov, naredb in drugih ukrepov, ki so bili izdelani in predloženi od raznih ministerstev in ki se po večini tičejo državne uprave. Med drugim je ministrski svet odobril tudi naslednje: kr. ukaz, s katerim se podaljšuje rok za likvidacijo duhovniških kongrujev in za ureditev dohodkov verskega stana do 30. junija 1928.; kr. ukaz, s katerim se razširjajo na reško ozemlje predpisi o poklicih inženirjev, arhitektov in stavbenih mojstrov; ukrep, glasom katerega se rok olajšav za fuzije trgovskih družb in zadrug, po katerih se plačuje za akte o fuziji fiksna registrska in hipotečna pristojbina v znesku 10 lir, podaljša do 30. junija 1929.; zakonski osnutek, ki urejuje pobiranje užitninskega davka v združenih občinah, in bo smelo po tem osnutku finančno ministrstvo v sporazumu z notranjim ministrstvom po zaslišanju osrednje komisije razveljaviti obstoječe pogodbe o pobiranju davka v združenih občinah ter poveriti pobiranje tega davka davkarju ene izmed združenih občin.

Seja ministrskega sveta se je zaključila ob 13. uri; prihodnja se bo vršila v petek.

Rojstva, porcke in smrti

v Italiji leta 1926

RIM, 22. V današnji številki buletina osrednjega statističnega zavoda je priobčenih nekaj podatkov o rojstvih, porokah in smrtih tekom leta 1927. v Italiji. Leta 1926. je znašalo število rojstev 1,134.616, lansko leto pa 1,121.072. Tekom lanskega leta je torej število rojstev v primeri z letom 1926. neznatno padlo. Na drugi strani pa je občutno padlo tudi število smrtnih slučajev. Leta 1926. je namreč znašalo 860.074, lani pa 631.897. Če se upošteva število mrtvorojenih (4% vseh rojstev), tedaj se da sklepati, da je tekom leta 1926. prebivalstvo narastlo za 409.000, leto nato pa za 444.000 ljudi. Tudi število porok je lansko leto znatno narastlo v primeri s prejšnjim letom.

V Julijski Krajini je znašalo l. 1927. število porok 6553, število rojstev pa 20.934. Glede rojstev, porok in smrti je izmed italijanskih krajin na prvem mestu Lombardija. Dočim se nahaja Julijska Krajina na enem izmed poslednjih mest. K tej statistiki je treba pripomniti, da ne upošteva sorazmerja med številom prebivalstva v posameznih krajinah in pokrajinah.

Račun državne zakladnice

66 milijonov efektivnega prebitka

RIM, 22. Račun državnega zaklada je izkazoval 31. januarja 1928 67 milijonov efektivnega prebitka, izvirajočega iz razlike med ugotovljenimi dohodki v znesku 11.021 milijonov in med prevzetimi stroški v znesku 10.954 milijonov lir.

Tekoči račun državne zakladnice pri zavodu «Banca d'Italia» izkazuje 114 milijonov lir kredita v prid zakladnici.

Skupni notranji dolg je znašal 31. januarja t. l. 86 milijard in 593 milijonov lir, bančni obtok pa 17.380 milijonov v primeri z 17.768 milijoni lir dne 10. januarja. Obtok državnih papirjev se je spet zmanjšal za nadaljnjih 92 milijonov.

Preiskava o potopitvi „Mafalde"

se je zaključila

RIM, 22. Preiskovalna komisija, ki je bila ustanovljena na podlagi veljavnih zakonov, da ugotovi vzroke potopitve prekooceanskega parnika «Principessa Mafalda» in morebitne odgovornosti, je sedaj zaključila svoje delo.

V poročilu, ki ga je izdelala, je izraženo prepričanje, da se je parnik potopil, ker se je odlomil del vijakove osi in je tako nastala v ladjinem truplu odprtina, skozi katero je vdrla voda. Komisija je ugotovila, da je bil parnik zadostno preskrbljen z rešilnimi pasovi, s čolni, splavi itd. Manjkale pa so tablice z navodili, kako se morajo potniki vesti v slučaju nevarnosti, h kateremu čolnu se morajo podati in kako morajo uporabiti rešilne pasove. Takšne tablice z navodili sicer niso predpisane po zakonih, a se običajno nahajajo na skoro vseh potniških ladjah. Reševalne operacije se niso mogle izvršiti popolnoma v redu, ker se je potnikov, predvsem stotine Sirijcev, polastila velika panika.

Poveljnik ladje, častniki in moštvo so junaško izvršili svojo dolžnost.

Končno je komisija ugotovila, da ne more pripisati nobene odgovornosti za nesrečo posadki, brodolastnikom ali pa onim, ki morajo pregledovati ladje.

Seja izvršilnega odbora konfederacije sindikatov

RIM, 22. Danes se je sestal v prostorih konfederacije fašistovskih sindikatov pod vodstvom predsednika Rossonija njen izvrševalni odbor. Predsednik konfederacije je na tem sestanku poročal o delovni pogodbi za kovinarske delavce, ki je bila pred dnevi sklenjena v Rimu. Odbor je nato razpravljal o vprašanju kongresa federacij in sklenil, da se bo ta kongres vršil v dneh 6., 7. in 8. maja. Odobren je bil tudi obračun konfederacije za leto 1927.

Profesionalne šole

RIM, 22. Kakor poroča agencija «Radio Nazionale» bo predložil v prihodnjih dneh naučni minister ministrskemu svetu v odobritev zakonski načrt, po katerem imajo preiti profesionalne šole v področje naučnega ministrstva. Kakor doznavamo, bo posebno generalno ravnateljstvo, kateremu bodo poverjene one šole v oskrbovanje, ustanovljeno v prvih dneh prihodnjega meseca in bo pričelo poslovati z novim šolskim letom.

V Pragi se bo vršil mednarodni kongres za telesno vzgojo

RIM, 22. Kakor poročajo agenciji «Atmo» iz Prage, je čehoslovaška vlada sklenila sklicati mednarodni kongres za telesno vzgojo. Kongres bi se naj vršil v Pragi tekom poletja, in sicer med 30. junija in 5. avgusta.

Sovjeti zaplenili grški parnik

RIM, 22. Iz Carigrada poročajo agenciji «Atmo», da so sovjetske oblasti v Odesi zaplenile grški parnik «Thala», ker so baje spoznale v njem bivši ruski parnik «Morjak», ki je pripadal ruski trgovinski mornarici, a so ga wranglovci prodali Grčiji. Posadka parnika je bila izkrcana in poslana z drugim parnikom v Carigrad, od koder se povrne v domovino.

Ponoven sporazum

med Vukičevićem in Davidovićem

Dr. Marinković vrnil mandat Vukičević dobil v tretjič mandat za sestavo vlade

BEOGRAD, 22. Danes dopoldne ob 9. uri je posetil Davidović dr. Marinkovića ter ostal pri njem nad eno uro. Po tem sestanku je odšel dr. Marinković vkljub svoji bolezni na dvor, kjer se je mudil celo uro. Vračajoč se z dvora je novinarjem na mnoga vprašanja odgovoril: «Mandat za sestavo koncentracijske vlade sem vrnil že sinoči. Danes sem bil na dvoru samo zato, da se zahvalim kralju za zaupanje, ki mi ga je izkazal s tem, da mi je poveril mandat.»

Od dr. Marinkovića je Davidović odšel v narodno skupščino. Tu se je sestal z Vukičevićem in sta se dolgo časa posvetovala. Po tem prvem sestanku je Vukičević odšel v vladno predsedništvo, kjer so bili zbrani vsi bivši radikalski ministri. Navzoči so bili tudi bivša demokratska ministra dr. Miović in dr. Angjelinović ter dr. Spaho in dr. Korošec. Takoj nato pa se je načelnik radikalske stranke nanovo sestal z Davidovićem. Njun sestanek je trajal pol ure. Po sestanku je Davidović odklonil novinarjem vsako izjavo, češ da ne more še ničesar povedati. Vukičević je šel spet na dvor in je potem dejal, da je bil samo pri ministru dvora.

Ko se je vrnil z dvora, so se razgovori in pogajanja nadaljevala. V vladnem predsedništvu se je vršila dolgotrajna konferenca, katere so se udeležili bivši radikalski in že omenjena demokratska ministra, dr. Korošec in dr. Spaho. Po tej konferenci se je vršil tretji sestanek med Vukičevićem in Davidovićem. Vukičević je šel spet na dvor in ko se je vrnil, se je znova sestal z Davidovićem. Nato pa je odšel v radikalski klub, kjer so ga pričakovali z največjo napetostjo.

Ob 18. uri sta se še enkrat sestala. Po tem sestanku je odšel Davidović v demokratski klub, kjer je obvestil navzočne poslance, da je dosežen popoln sporazum z Vukičevićem glede obnove prejšnje koalicije ter da bodo demokrati ohranili svojih pet ministrskih portfeljev. Obenem je sklical za jutri dopoldne ob 10. uri formalno sejo kluba, da se ta sporazum odobri.

Po sestanku z Davidovićem se je Vukičević skupno z dr. Perićem podal na dvor. Kot predsednik narodne skupščine je dr. Perić predlagal kralju naj poveri Vukičeviću kot načelniku največje parlamentarne skupine mandat za sestavo koalicijske vlade. In ko je bil takoj za njim sprejet Vukičević, se je to tudi v resnici zgodilo. Mandator je novinarjem izjavil: «Jutri dobimo vlado.»

Afganistanska kraljevska dvojica

svečano sprejeta v Berlinu

BERLIN, 22. Danes ob 11.15 je prispela semkaj s posebnim vlakom afganistanska kraljevska dvojica s svojim spremstvom. Na postaji so sprejeli goste državni predsednik maršal Hindenburg in mnogi dostojanstveniki, med katerimi so bili vsi člani vlade z državnim kanclerjem na čelu, predsednik državnega zbora, predsednik pruskega deželnega zbora in osobje afganistanskega poslaništva. Glavne mestne ulice, zlasti pa ona, ki vodi od postaje do palače v kateri so bili gostje nastanjeni, so bogato okrašene in vse v zastavah.

Volitve na Japonskem

Prvi podatki o izidu

TOKIO, 21. Po podatkih o izidu volitev, ki so bili znani do poldne, je zmagala pri volitvah z majhno večino opozicijska stranka «Minseito». Jutranje vesti o izidu volitev so napovedovale zmago vladne stranke «Seyukai». Neodvisne stranke, med katerimi se nahajajo tudi frakcije laburistične stranke, so si priborile le neznatno število mandatov. Je pa zelo verjetno, da bo končni izid volitev prinesel čeprav neznatno zmago vladni stranki.

Zaključitev vseameriške konference

Pred medameriško konferenco za odstranitev vojne

WASHINGTON, 22. Konferenca ameriških držav se je včeraj popoldne po plenarni seji, na katere dnevnem redu so bili le govori načelnikov posameznih delegacij, zaključila in je tukajšnje državno tajništvo že izdalo seznam predlogov, ki so bili na tej konferenci sprejeti.

Na plenarni seji je imel tudi predsednik konference in načelnik delegacije Zedinjenih držav Hughes daljši govor, v katerem je naglašil, da je konferenca kljub nekaterim nesporazumljenjem med državami v veliki meri utrdila njihovo medsebojno zvezo.

Državno tajništvo je izdalo o vsem tem komunike in govori v njem med drugim o vprašanju odstranitve vojn. V svrho rešitve tega vprašanja se bo sklicala posebna konferenca, ki se bo bavila predvsem z vprašanjem kolektivne mednarodne obvezne arbitražne pogodbe.

Zapretje tovarn v Nemčiji

odgodeno za teden dni

BERLIN, 21. Za jutri so napovedali nemški kovinarski industrijalci zaprtje tovarn. Kot smo poročali, so se zastopniki delodajalcev in delojemalcev v teku dneva znova in zadnjič skušali sporazumeti. Razgovore je vodil minister dela Brauns, a tudi takrat so ostali neuspešni.

Danes pa je minister proglasil razsodbo arbitražnega sodišča kot obvezno tako za delodajalce kot delojemalce. Glasom te razsodbe so se povišale delavcem plače za 5 pfenigov na vsako uro dela. Če bi se delodajalci še nadalje upirali, imajo delavski sindikati pravico, tožiti jih pri delovnem sodišču. Federacija nemških kovinarskih industrijcev pa je za enkrat odgodila napovedano zapretje delavnic za teden dni.

Italijanska vlada zahtevala pojasnil

glede govorov dveh poslancev v Inomostu

DUNAJ, 22. Agencija «Landhaus Korrespondenz» v Inomostu sporoča:

«Italijanska vlada je zahtevala pri avstrijskem zunanjem ministrstvu pojasnila glede govorov, ki sta jih imela v deželnem zboru v Inomostu poslanca Steinegger in Jaeger dne 7. februarja t. l. povodom razprave o zakonu glede kovanja tirolske spominske kolajne. Tirolska vlada je ugodila tej želji in je odposlala dunajskemu zunanjemu ministrstvu besedilo govorov.

Norveški parnik se je potopil

AUCKLAND (Nova Zelandija), 22. Norveški parnik «Larsen», natovorjen z ribjim oljem, je zadel ob skalo, ko je plul v zaliv Paterson na otoku Stewart. Glasom prvih vesti je parnik izgubljen in z njim ves tovor, ki predstavlja veliko vrednost.

DNEVNE VESTI

Kako se bo vršilo nameščanje delavcev

Na svoje seji od preteklega pondeljka je odobril ministrski svet načrt odloka o uvedbi nameščevalnih uradov za delavce in o njih poslovanju. Uradi za nameščanje brezposelnih delavcev se bodo ustanavljali — po določbah tega dekreta — z odloki ministra za korporacije v sporazumu z ministrom za nacionalno gospodarstvo in s pristojnimi korporacijami, kjer obstojajo. Nameščevalni uradi se bodo ustanavljali polagoma, kot bo zahtevala potreba za posamezne kategorije delavcev. Uradi bodo imeli svoj sedež pri delavskih sindikatih in vsakega bo vodila komisija, ki bo sestavljena z enakega števila delodajalskih in delavskih sindikatov, katere izvolijo pristojni sindikati in jih potrdijo pristojne korporacije. Predsedniki komisij bodo pokrajinski tajniki fašistovske stranke.

Nadzorovanje nameščevalnih uradov bodo vršile posebne sekcije pokrajinskih gospodarskih svetov, ki se bodo imenovale sekcije za delo in socialno skrbstvo. Tem sekcijam, ki bodo sestavljene iz enakega števila zastopnikov delodajalskih in delavskih sindikatov ter iz nekoliko državnih uradnikov s svetovalnim glasom, bodo predsedovali posebni zastopniki ministrstva za korporacije. Vsako posredovanje v katerikoli obliki, tudi brezplačno, bo prepovedano. Prepoved se v praksi izvrši potom posebnih odlokov ministra za korporacije v sporazumu z ministrom za nacionalno ekonomijo.

Nameščanje brezposelnih delavcev se bo torej vršilo samo potom omenjenih nameščevalnih uradov, na katere bodo morali naslovljati svoje prošnje toliko delodajalci kolikor brezposelni delavci. Na ta način bo mogoče potom omenjenih uradov brez težkoč kontrolirati gibanje v zaposlovanju delavstva.

Pomen družinskega čtiva

Da štejemo kak narod med kulturne narode, mora imeti v prvi vrsti bogato razvito književnost, znatno književnost, znanstvo in pestro umetniško udejstvovanje. Najkulturnejši pa je tisti narod, čigar kultura ni zakopana v knjigah, ni last le nekaterih priviligiranih slojev, nego vseh slojev v prek.

Že stari narodi so borili za dosego ciljev v tem zmislu, a z večjo odločnostjo se prikazuje to stremljenje zlasti v novejšem času. Posebno pri umetnikih ne manjka niti ekstremistov, ki to morda celo nekoliko pretiravajo; a jedro je gotovo pravo. Z druge strani se stremi po popularizaciji znanosti, vsi zaključki in odkritja znanosti naj bi se podali v obliki, da bi bili dostopni vsakemu človeku stremečemu po izobrazbi.

Poti do tega cilja so različne. Naprednejši narodi so si osnovali ljudske visoke šole, ki so najbolj približale svojemu cilju na Danskem in v Nemčiji. Zlasti na Danskem, kjer jim je duševni oče znameniti duševni vzgojesloven Grundtvig.

Pri nas sicer obstojajo ljudske visoke šole, a le po mestih. Tudi te so po svojem ustroju daleč od danskih visokih šol in dostopne zopet le nizkemu odstotku meščanskega prebivalstva. Kmetsko prebivalstvo, ki živi na deželi, nima od njih nikake koristi. Napredek teh je možen le s samoizobraževanjem. S tem pa je začeti v družini ki se mora raztegniti od najstarejših pa do najmlajših njenih članov.

Vsaka smotrena družinska vzgoja mora imeti za podlago samoizobraževanje katerega najuspešnejše in najpripravnejše sredstvo je za podeželsko kot tudi mestno ljudstvo knjiga. Komaj iz tega vidika lahko prav spoznamo potrebo zdravega družinskega čtiva. To mora biti izbrano in nuditi res v poljudnem tonu podane uspehe znanosti, dalje izbrana književna dela in ostale umetnosti. Vse to so si stavile za cilj naše periodične publikacije «Goriške Matice», «Luč» in družinska revija «Naš glas», ki pomagajo sleherni družini do izbrane družinske knjižnice.

* * *

Naš glas se naroča na naslov: Naš glas, casella postale 348, Trieste. Stane 15 L. — V Gorici se naroča pri podupravi «Našega glasa» v ul. S. Giovanni 7/I.

KAJ SO MEDSINDIKALNI ODBORI

Državni podtajnik za korporacije on. Bottai je imel na sestanku medsindikalnega odbora v Perugiji govor, v katerem je orisal vlogo in naloge medsindikalnih odborov. Med drugim je rekel, da postaja razvoj korporacij, ki imajo za podlago listino dela, z vsakim dnem važnejši. Medsindikalni odbori so po definiciji on. Bottai-a oni organi, ki imajo omogočiti sodelovanje med političnim in korporativnim fašizmom. Brez tega organa — je zaključil — bi delovale stranka na eni in korporacije na drugi strani paralelno, ne da bi se moglo nikdar srečati. Medsindikalni odbori imajo nalogo, da vzdržujejo zvezo med obema silama sedanjega režima.

Naročajte „Edinost"

Iz tržaškega življenja

Se ustrelil na grobu svoje zaročenke

Včeraj zjutraj okoli 8. ure je nočni čuvaj Marko Rigo, nameščen na katoliškem pokopališču pri Sv. Ani, našel na 16. polju poleg nekega groba na tleh mladeniča, ki ni kazal nikakega znaka življenja; na desnem sencu je imel rano, povzročeno od krogle, in poleg njega je ležal revolver. Čuvaj se je kmalu prepričal, da je nesrečnik že mrtev; smrt je očividno nastopila ped več urami, kajti truplo je bilo že mrzlo in otrplo.

O žalostnem odkritju so bili takoj obveščeni orožniki, ki so pri izvidu na licu mesta ugotovili, da gre za samomor. Nesrečni mladenič, v katerem so spoznali 26-letnega Konštantina De Metri, iz Trsta, se je ustrelil na grobu svoje zaročenke, ki je na enak način napravila konec dnem svojega življenja. Od tedaj je mladenič redno romal na njen grob in po tej okolščini bi se dalo sklepati, da ga je dovedla do obupnega koraka žalost radi smrti zaročenke.

Truplo je bilo prepeljano v mrtvašnico mestne bolnišnice.

Žalosten konec voznika

Predpreteklo noč ob zelo pozni uri sta dva delavca, ki sta šla proti Žavljem, našla blizu te vasi na glavni cesti truplo po delavsko oblečenega moškega, ki je imel prsi grozno razmesarjene. Mrtvec je ležal sredi ceste, tako da sta se delavca v temi spotaknila ob njega.

O dogodku so bili obveščeni orožniki iz Milj, ki so se takoj podali na lice mesta in ugotovili dejansko stanje ter dali nato prepeljati truplo v mrtvašnico na miljskem pokopališču, kjer je na razpolago sodni oblasti.

Orožniki, ki so takoj z veliko vnemo pričeli preiskavo, so ugotovili, da gre za nesrečo. Ponesrečenec — neki voznik iz okolice, katerega istovetnost nam ni natančnejše znana — je peljal v Koper voz lesa. Med vožnjo je iz neznanega vzroka padel z voza ter prišel pod kolesa, ki so mu strla prsni koš.

Avto jo je povozil.

Z avtomobilom inženirja Hugona Beera, stanujočega v ulici Palestrina je bila včeraj popoldne prepeljana v mestno bolnišnico 6-letna Viktorija Kozlovič, doma iz sela Marinovac pri Dekanih; imela je zlomljeno desno nogo v stegnu, radi česar se bo morala zdraviti kakih 6 tednov.

Beer je povedal, da se je okoli 14. ure vračal s svojim avtomobilam iz Istre preko Marinaca v Trst. Ko je vozil skozi omenjeno vas, je Kozlovičeva, ki se je igrala kraj ceste, nenadoma stekla na drugo stran in tako prišla pred avtomobil, ki jo je podrl, če prav je Beer, ki je vozil zelo počasi, skoro na mestu ustavil.

Nesrečna otroška igra

Dva mlečnozoba frkolina, 5-letni Vincenc Quarto, stanujoč v ulici Pozzo Crosada št. 4, in 6-letni Angel Pausche, stanujoč v ulici Roma št. 6, sta se včeraj popoldne igrala v ulici Orologio, kjer delavci že več dni popravljajo uličnl tlak. Zabavala sta se s tem, da sta iztikala okoli kamenitih plošč, položenih navpik kraj ulice. Menda sta tudi preizkušala svojo moč, kajti povzročila sta, da se je ena plošča prevrnila ter jima padla na noge. Dočim jo je Pausche izkupil s samimi praskami, ozdravljivimi v tednu dni, je Quarto obležal z zlomljeno nogo. Kratkohlačna iztikača sta dobila prvo pomoč v mestni bolnišnici, kamor sta bila prepeljana z avtomobilom rešilne postaje. Quarto bo moral čuvati posteljo najmanj kakih 6 tednov.

Tržaško sodišče

Lahke telesne poškodbe.

Včeraj je kazenski senat šeste sekcije imel pred seboj mizarja Hermana, ki je bil obtožen lahke telesne poškodbe na osebi sodelavca Antona C.

Obtoženec je na obravnavi povedal, kako je prišlo do zločina. Dne 24. februarja pr. l. je on imel zelo črn dan. V mislih vedno pri svojem sinu, ki je ležal težko bolan doma, je on zelo čemerno opravljal svoj posel in bil skoro strupeno razpoložen. Sodelavci so se delali iz njega norca, toda on se za to ni zmenil. Začutil je v grlu žejo in poslal fantiča po steklenico vode. Anton C. se je tedaj začel smejati, češ, da je bedast, ko v tako mrzlem dnevu zahteva vode. Pri tem je poslednji segel po kladivu.

«Ne vem, ali sem slabo tolmačil to njegovo dejanje, ali pa so me njegove besede razburile», pravi Herman, prijel sem kos lesa in lopnil Antona po glavi. Nisem mu pa hotel prizadejati zla, saj sva vendar vedno bila dobra prijatelja!»

Toda Anton C. se je moral zateči k zdravniku in ostati delj časa v njegovi oskrbi.

Kakor razvidno, ima dogodek posledice na sodišču.

Anton C. je še enkrat potrdil vse, kar stoji v obtožnici in pristavil, da ga je Herman S. namenoma počil po glavi.

Dve priči potrdita kar stoji v obtožnici, nakar — po govorih državnega pravdnika in odvetnika De Pratija — sodišče obsodi Hermana S. na 6 mesecev ječe.

Zasedanje tržaške porote.

Kakor doznavamo, se bo zasedanje tržaške porote pričelo koj po zaključku zasedanja goriške porote, kateri predseduje, kakor tržaški, cav. uff. Gianbattista Ferri. Tudi v tem zasedanju bo zastopal državno pravdništvo cav. uff. Tasso. Zapisnikar bo Zanetti.

Red obravnav še ni objavljen.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Združitev občin

Z novejšimi kr. ukazi so se določile sledeče izpremembe glede goriških občin:

Združijo se občine Sv. Križ pri Ajdovščini, Skrilje in Velike Žablje v eno občino pod imenom Sv. Križ pri Ajdovščini.

Združijo se občine Štanjel, Kobjaglava in Gabrije v eno občino pod imenom Štanjel na Krasu.

Združijo se občine Kanal, Ajba, Avče in Ročinj v eno občino pod imenom Kanal.

Pokrajinska industrijalna zveza javlja, da morajo one tvrdke, oziroma delavnice, ki imajo zaposlene dečke, kateri še niso dopolnili 15. leta, javiti zaposlitev teh do 29. februarja občinam, na katerih ozemlju se delavnice nahajajo. Istotako morajo javiti zaposlitev delavk, tako onih pod 15. letom kot onih med 15. in 21. letom. Obrazce za navedeno naznanitev, dobijo pri svojih občinah.

Truplo v strugi Vipave

Nekateri kmetje so te dni našli v bližini Orehovljev v strugi reke Vipave zapleteno med korenike ob kraju reke raztočega drevja človeško truplo. Takoj so bili o tem obveščeni orožniki iz Mirna, ki so kmalu ugotovili, da gre za truplo nekega Petra Beuse, starega 31 let. Truplo je imelo na glavi občutno rano, radi katere je tudi, kot je dognala komisija, ki je prišla na lice mesta, nastopila smrt. Istotako je komisija ugotovila, da se je Beusa ponesrečil in ni misliti, da bi se zgodil zločin ali kak napad.

S kolesa je padel

Zeleni križ je moral prepeljati iz Volčjedrage v goriško mestno bolnišnico nekega Jožefa Gregoriča, starega 34 let, doma iz Vogerskega št. 145. Ko se je vozil na svojem kolesu v bližini Volčjedrage, je nekoliko veselega razpoloženja padel s kolesa in se močno ranil v levo oko.

Povozil je dečka

Neki kolesar, kot se zdi 15-leten fant, je podrl na cesti štiriletnega Ivana Juga iz Solkana ter mu povzročil precej močno rano. Otrok se bo moral 2 tedna zdraviti. Ko je kolesar otroka prevrgel, se ni ustavil, pač pa nadaljeval svojo pot. Sedaj se zanj zanimajo orožniki.

NA PRETURI

Radi kruha pred sodnikom

Pred goriškim sodnikom se je moral zagovarjati Jožef Možetič, star 61 let, iz Renč, ker je bil obdolžen, da je prodajal kruh po višji ceni kot je bila predpisana. Toda radi pomanjkanja dokazov ga je sodnik moral oprostiti.

Ker je žalil cerkev

Radi razžaljenja katoliškega kulta je goriški sodnik obsodil nekega Jožefa Kurata, starega 44 let, iz Šempasa, na 120 lir kazni. Govoril je namreč na javnem prostoru proti katoliški cerkvi.

Radi fovča

Neki Jožef Rijavec, star 25 let, iz Trnovega pri Gorici, je bil od goriškega sodnika obsojen na 5 dni zapora in 100 lir kazni, ker je ukradel fovč, vreden 15 lir, in ga je nosil s seboj.

Izpred sodišča

Obdolžen, da je prinesel čez mejo nekaj kilogramov moke.

Neki Jožef König iz Bele Peči na bivšem Koroškem se je moral včeraj dopoldne zagovarjati pred goriškim kazenskim sodiščem, ker je bil obdolžen, da je prinesel iz Avstrije 16 kg. bele moke. Obtoženec se je zagovarjal, da je moko dobil v dar od nekega svojega sorodnika in sicer za svojo družino. Sodišče mu pa ni verjelo ter ga obsodilo na 500 lir globe.

Oproščen je bil

Sodni dvor, ki je bil sestavljen od sodnikov Serpi-ja, Pepe-ja in Marija Thermesa, ki je sedaj na novo nastavljen na goriškem kazenskem sodišču, je včeraj sodil nekega Julija Venturinija iz S. Vito del Torre, ker je bil obdolžen, da je v svoji trafiki prodajal cigare mesto po 70 stotink eno — po 65. Obtoženec se je zagovarjal, da je čital v nekem časopisu, da so cigare podražele in zato jih je prodajal ter da je pozneje, ko je zapazil, da je časopis napačno poročal, vrnil denar vsem onim, ki so cigare kupili predrago. Sodišče ga je oprostilo, ker storjeno dejanje ne predstavlja zločina.

Zanke je nastavljal - puncam

Jako originalno šalo si je izmislil neki Alojz K. iz Dornberga, ki se je moral včeraj zagovarjati na goriškem kazenskem sodišču. Zvečer, ko so šla dornberška dekleta v cerkev k molitvi, večinoma članice Marijine Družbe, jim je na poti proti cerkvi prišel nastavljati zanke — kot zajcem, da bi se katera za nogo vjela in bi bilo potem smeha in veselja, da bi bilo joj. Tako nastavljanje zank je sicer v Dornbergu v navadi. Toda pri tem delu ga je zalotila neka — pa ne več mlada pač pa čez 50 let stara Terezija Štubelj, ki se je z vso energičnostjo zavzela za blaginjo mladih deklet ter skušala iztrgati iz tal nastavljene zanke. Toda pri tem je prišlo do prerekanja med njo in mladim — komaj osemnajstletnim K.em, ki si ni pustil kvariti veselja, kako bi kakšno za nogo vjel. Od besed in suvanja je prišlo do močnega sunka od strani K.a ki je že priletno Štubeljevo tako močno pahnil ob tla, da si je skoraj zlomila ramo in se morala več časa radi tega zdraviti. Za tako neslano šalo so zvedeli orožniki, ki so fanta naznaniti sodnijski oblasti. K. se je zagovarjal, da je bila Stubeljeva tisti večer pijana in ga je pričela z zanko po glavi tolči, zato da jo je pahnil — da se ni radi tega tako močno pobila kot pravi.

Sodniki pa so več njej verjeli ko njemu ter ga obsodili na 5 mesecev zapora, toda le pogojno za dobo petih let. Dovolili so tudi, da se kazen ne vpiše v kazenski list.

Poteštat pred sodniki.

Neki Franc Candussi, poteštat iz Romansa v Furlaniji, se je moral včeraj dopoldne zagovarjati pred goriškimi sodniki, ker je bil obdolžen, da je izvršil poroko, ne da bi bil prej napravil potrebne oklice. Zagovarjal se je, da se je to zgodilo, ker ni bilo občinskega tajnika tačas v službi, novinec pisar pa ni bil za tako stvar dovolj vešč. Sodišče je poteštata oprostilo, češ da dejanje ne tvori prestopka.

PODMELEC

Čudno grozilno pismo - Pisec morilec Šorlija - Listnica pod kamnom - Posnemalec Čaruge.

Le polagoma se je pomirilo razburjenje med ljudstvom po mirnih grapah Bače in Kneže radi strašnega nerazrešenega umora Janeza Šorlija v Knežkih Ravneh. Varnostna oblast je poiskušala vse, da bi prišel morilec pravici v roke. Orožniki, tajni policisti ter celo policijski pes so več dni preiskavali vse samotne hiše in bližnje naselbine. Več dni kasneje je bil začasno aretiran neki Beguš, na katerega je padel največji sum. Izkazalo se je, da je Beguš nedolžen in da je bil kmalu po aretaciji zopet izpuščen. Vsi sledovi so bili zabrisani, zdelo se je, da bo umor ostal nerazrešen, zavit v tajno skrivnost. Te dni je pa novo dejstvo zopet poživilo celo zadevo in razburilo s pretnjo novih zločinov mirno prebivalstvo podmelške fare.

V pondeljek pod večer, dne 20. t. m., je dobil posestnik Brešan Ivan ekspresno pismo. Ga odpre, prečita ter se nasmehne. Vsebina pisma je bila namreč tako čudna, da se je zdela kot neumestna šala potekajočega pusta! V pravilnem jeziku, s pisavo, ki se ji je poznala izumetničena popačenost. Vsebina je bila približno sledeča: «Ako ne položite do torka med 15.—17. uro pod gotov kamen na stezi med Lojami in Knežo deset tisoč lir, bo ista roka, ki je ubila Šorlija, ubila Vašo hčerko Marico, ali Vašega sina ali pa Vas samega. Žal mi je, da sem ubil mladega Šorlija, namesto starega Jakoba. Pomagalo Vam ne bo nič, ako izročite pismo orožnikom. Ako Vas ne zadene moje maščevanje, Vas zadene maščevanje moje tolpe». Podpisano je bilo pismo s «Čarugo».

Brešan prvotno ni verjel grožnjam, vsebovanim v pismu. Toda skrb za družino ga je vseeno nagnala, da je pokazal pismo orožnikom. Ti so se podali še isto noč preoblečeni v civilno obleko na mesto, kjer bi moral Brešan pismo izročiti. Pod kamnom so res našli prazno listnico, podtaknjeno od pisca pisma. Utrdila se je tako sumnja, da v pismu izrečene pretnje so žal istinite. Prebivalstva, posebno trgovcev, se je polastila radi tega umljiva bojazen in strah, da bo neznani ropar uresničil svoje pretnje. Oblasti so uvedle silno intenzivno preiskavo za neznanim piscem. Ali gre za neokusno šalo ali pa nekaznovanost umora Šorlija vzpodbuja neznama k novim še drznejšim zločinskim dejanjem? Upamo, da bodo prihodnji dnevi vrgli svetlobe v krvavo senco težkega umora.

LIVEK

Pogreb

Kot je bilo že v «Edinosti» z dne 18. t. m. sporočeno je preminul in nas je zapustil gospod Oskar Miklavič. Opisano je bilo njegovo življenje, njegovo delovanje, sicer le v bolj skromni obliki, a saj je bil tudi on sam skromen; pošten, vesten, nepristranski mož kristalno-čistega značaja.

Pogreb, kateri se je vršil dne 18. t. m., je pokazal kaj je bil pokojnik ljudstvu, med katerim je prebival. Udeležila se je pogreba velika množica ljudi. Poleg domačinov okoličanov, številnih Trnovčanov, med katerimi je deloval 4 leta, je bil tudi častno zastopan trg Kobarid. Velika, skoraj popolna je bila udeležba njegovih tovarišev-učiteljev in učiteljic iz okraja.

Med mnogimi venci, kateri so bili poklonjeni od fanntov-domačinov, od Trnovčanov, od tovarišev-učiteljev, je spremljala pokojnika k zadnjemu počitku tudi godba iz Idrskega. Igrala je žalostinke celo dolgo pot do Sv. Petra, do kotička — miru, kjer so mu za zadnje slovo zapeli — «Jamica tiha» — njegovi zvesti Trnovčani.

Omeniti mi je še, da je bil pokojnik eden najmarljivejših ugankarjev leposlovnega lista «Mladike».

Počivaj v miru v domači grudi!

OSEK

Himen

Ker je navada, da se poroke objavljajo tudi v listih, povejmo še mi, da se je tudi pri nas poročil v soboto, 18. t. m., Franc Bavcon s Ceste kot hišni gospodar z Angelo Košuta iz Vitovelj, katerima občani želimo srečno bodočnost. Novopečeni zakonec je bil v svojem samskem življenju zelo miroljuben, prijazen ter dobrohoten z vsakim, ni ljubil ne plesa in ne prešumnega življenja. Mladeniči, ako bi ga posnemali, kako bi bilo to za vas koristno in lepo. Nam, ostalim samcem, bo težko sedaj po njem.

Iz tržaške pokrajine

SELCE

Podrobnosti o tolovajskem napadu na milico

O drznem tolovajskem napadu, ki je bil izvršen v pondeljek zvečer proti miličnikom, ki so večerjali v neki hišici pri kasarni, so sedaj znane še naslednje podrobnosti:

Bilo je okrog 9. ure zvečer. V pritlični sobi omenjene hiše so pri mizi sedeli miličniki Salvator Trogu, Salvator Colubaro, Luigi Cannas ter njihov poveljnik poročnik Fermeglia. Od mize je bil ravnokar vstal miličnik Marincovich, namenjen k peči, kjer se je grela večerja. V sobi nad mizo je pri zidu gorela petrolejka. Nenadoma je zaporedoma zadonelo več strelov. Na vratih se je bil prikazal mož precej visoke postave, ki je v rokah držal dve pištoli in streljal proti poročniku Fermeglji. Miličniki, ki niso imeli orožja pri rokah, so se instinktivno vrgli na tla. K sreči se je že po prvih strelih svetiljka ugasnila, tako da je soba ostala v temi in zločinec ni mogel ciljati. Sprozil pa je še nekaj strelov, vsega skupaj kakšnih osem do deset. Marincovich, ki je stal, kakor smo že omenili, pri peči s krožnikom v roki, je krožnik zalučal proti tolovaju in ga menda tudi zadel v obraz. Tolovaj je nato pobegnil. V istem hipu pa je zadonel še en strel, oddan s ceste skozi okno. Po tem treba sklepati, da je zločinec imel vsaj še enega sokrivca, ki je imel nalog, da ga pri begu krije.

Izmed navzočnih miličnikov so — kakor smo že včeraj poročali — trije obležali ranjeni. Krogle so jih zadele v spodnji del telesa. Po izjavah zdravnika bo miličnik Trogu okreval v 15 dneh, Columbaro v 20 dneh, Cannas pa tekom dveh mesecev.

Po prvem presenečenju se je miličnik Trogu priplazil do svoje puške, a ko je bil pripravljen za strel, je bil napadalec že izginil. Častnik Fermeglia in miličnik Marincovich sta takoj skočila na cesto, a napadalca oziroma napadalcev nista mogla več izslediti.

Tekom atentata je bil ustreljen tudi neki pes, ki je pod mizo glodal kost.

Oblasti so takoj začele zasledovati zločince. Aretiranih je bilo preko trideset oseb, med katerimi je menda, kakor je bilo baje do sedaj ugotovljeno, tudi eden izmed tolovajev, ki so izvršili nenadni napad.

Kakor v Selcah, tako je vest o atentatu napravila tudi po vseh drugih okoliških vaseh in v Postojni globok vtis in je izzvala splošno ogorčenje.

Ranjenci, katere je obiskal tudi tržaški pokrajinski fašistovski tajnik inž. Cobolli, so bili včeraj popoldne prepeljani iz Postojne v tržaško vojaško bolnišnico.

MAVHINJE

V soboto se je poročila gčna Ivanka Legiša z gospodom Karlom Pirjevec iz Kontovela. Mlademu paru naše čestitke!

Reška pokrajina

TOPOLE

V nedeljo 19. t. m. popoldne je zatisnila oči Štefka, hčerka tukajšnjega solastnika parne žganjarne in trgovine gospoda Antona Zidar. Bila je v najlepši cvetoči dobi stara komaj 22 let. Bolehala je že delj časa na tihi in zavratni bolezni jetiki, katera je že toliko mladih življenj uničila. Ni ji bilo usojeno dočakati cvetoče spomladi, katere se je tako veselila. Na pustni torek dopoldne je bil pogreb. Od vseh strani so prihiteli znanci in prijatelji, da se zadnjikrat poslovijo in jo spremijo k večnemu počitku. Bili so štirje lepi venci, med katerimi so dva poklonili vaški fantje in dekleta. Marijine hčerke, h katerim je pripadala pokojna, so prihitele do hiše žalosti, da se poslovijo od svoje tovarišice. Na njenem grobu so ji Marijine hčerke zapele pesem v zadnji pozdrav.

Neutolaženi družini in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

TRNOVO

Zavarovalnica

V nedeljo je bil občni zbor «Vzajemne zavarovalnice za govejo živino v Trnovem». Iz tajniškega poročila posnamemo sledeče: Zavarovalnica je pričela svoje delovanje 2. marca 1927. Zavarovanih je bilo: v 1. polovici leta: 109 gospodarjev s 434 glav živine v vrednosti lir 561.800. V 2. polovici leta: 115 gospodarjev s 454 glav živine v vrednosti lir 561.300. Povprečno pridejo na posameznega zavarovanca skoraj 84 glave živine s skupno vrednostjo okrog 4870 lir. Od 380 članov mlekarne (malone vsi gospodarji) iz občin Trnovo - Bistrica je bilo zavarovanih 32% ali skoraj ena tretjina. Smisel posameznih vasi za zavarovanje sledi po tem le vrstnem redu: Bistrica, Trnovo, Zarečica, Loze, M. Bukovica, Topolc, Harije, Mereče, Zarečje; od ostalih vasi ne doseže nobena 10% članov mlekarne. Najmanj razumevanja so pokazale V. Bukovica, Koseze in Podstenje. Vzroki so različni: premajhna uvidevnost koristi te tako koristne gospodarske ustanove, nezaupanje in kot se najčešče čuje — revščina. Ravno zadnje utemeljevanje je zgrešeno, ker lažje je utrpeti zavarovalnino — ta davek previdnosti, ko pa izgubo enega živinčeta ali celo celega hleva.

Nesreč je bilo 7 in sicer: 2 slučaja pri otelitvi, 2 padca, 1 slučaj počenja, en slučaj neznana notranja bolezen, 1 slučaj udarec. Za meso se je izkupilo lir 2959, za kožo lir 114. Izplačalo se je: za odškodnino lir 5560, za zdravniške in lekarniške stroške lir 222.75. Čista bilanca izkazuje: imetja lir 2322.90. dolga lir 1906.35, dobička lir 416.55. Zavarovalnica je delovala z 1%, a je letos zavarovalnino zvišala na 1.2%. —

Letos je število zavarovanih znatno poskočilo, ker so se kmetje prepričali, da ni zavarovalnica nobeno špekulativno podjetje, ampak, kot že naslov pove, vzajemna lastnina, ki si jo upravljajo po svoji volji in prevdarnosti. Saj nikdo ne zanika da je težko plačevati, vsak izdatek je občutljiv, a ta je, kot že rečeno, prostovoljen davek previdnosti, ki nas obvaruje hujših udarcev. Primer: zavarovanec je plačal lani 65.10 lir zavarovalnine, dobil pa je za 2 nesreči 3080 lir in za zdravniške stroške 70 skupaj 3150 lir. Po tem primeru mora gospodar računati, ker ne ve, kedaj ga zadene nesreča.

ŠEMBIJE.

Naša vas ima že 600 let svoje pokopališče. Sedaj pa nam pravijo, da bomo morali pokopavati mrliče v Knežaku. Naša preprosta pamet se ne more s tem strinjati, ker ne moremo iztakniti utemeljenega vzroka. In če si predstavljamo viharno zimo, mraz, sneg, dež — moramo res zaključiti, da hočemo pomnožiti smrtne slučaje. Moderniziranje ni povsod upravičeno. Upamo, da se bo ta načrt pred vresničenjem dobro pretehtal in se bo vzela v poštev želja vaščanov.

BORZNO POROČILO

Trst, 22. februarja 1928.

Amsterdam 757-763, Belgija 261-265, Francija 74.10-74.40, London 91.96¾-92.16¾, New-York 18.82½-18.88½, Španija 318-324, Švica 362.25-364.25. Atene 24.75-25.25, Berlin 447.50-453.50, Bukarešt 11.37½-11.77½, Praga 55.80-56.10, Ogrska 327-333, Dunaj 263-269, Zagreb 33.05-33.25.

Uradna cena zlata (21. II. L. 364.25; vojnoodškodninske obveznice L 75.05.

DAROVI

Ob priliki svatbe gdčne Marice Grgič z g. Karlom Fidel so darovali povabljenci 40.— lir za «Šolsko društvo».

Novoporočencema obilo sreče v njiju novem stanu, darovalcem srčna hvala!

Znanost in umetnost

Rusko duševno življenje

Nedavno je v reviji «Ost Europa» priobčil neki Vladimir Astrov zanimiv članek pod naslovom «Izpremembe in struje v sovjetsko-ruskem duševnem življenju». Astrov je dobil podatke za svoj spis iz raznih boljševiških revij in spisov posebno pa iz moskovske «Pravde». Pisatelj ugotavlja socialistično nestrpnost nasproti vsakemu drugačnemu mišljenju, češ da je izrodek individualizma, ki ga hočejo socialisti na vsak način iztrebiti, in upeljati kolektivizem. Radi tega polagajo veliko važnost na socialno vzgojo, iz istega vzroka so odpravili tudi družino. Upeljati hočejo tak način življenja, proti kateremu se je boril baš Dostojevski v vseh svojih spisih.

Vendar pa se v Rusiji tudi danes oglašajo glasovi, ki so proti taki neznosni duševni blokadi. Znani pisatelj Leonid Leonov je zapisal v enem izmed svojih romanov sledeče besede: «Človek ne bo strohnel... zakaj lep je in dobro zgrajen. Živ in topel si vsak hip išče in ustvarja malike, ne da bi sprevidel, da je sam boljši nego vsaka njegovih stvari. Človek živi, malik pa je mrtev, čeprav gospoduje.» Te besede se nanašajo na boljševizem. Stališča boljševiškega nauka so same na sebi najhujše krivoverstvo, ker se sklicujejo na človeka kot takega, samega na sebi neodvisnega. Takih glasov je še več. Seveda jih zabranjujejo na vse mogoče načine. Cenzura ima obilo dela. Na ta način se zgodi, da se razvija nov tip pisatelja, katerega posamezniki tekajo od urada do urada, iščejo navodil in migljajev s pomočjo katerih nato spišejo in zvarijo nekaj srednjega povprečnega. Taka literatura služi stranki, a prava umetnost ne more biti.

Mladi nadarjeni pisatelj Fedin, ki je bil svojčas komunist, se izraža o sedanjem stanju ruske umetnost nekako sledeče:

«Vsaka doba ustvarja svoje umetnine. Toda le tiste umetnine postanejo spomeniki svoje dobe, ki jih ustvari umetnik iz neprisiljene ustvarjajoče nujnosti svoje notranjosti. V naših dneh imenujejo to leposlovno starokopitništvo. Toda od napora samega, da umetnost organizira, je ustvaril naš čas toliko umetnikov, da mora leposlovno starokopitništvo uplivati tako osvežujoče kot leposlovno prevratništvo.

Zanimivo je, kako se je izrazil neki pisatelj o mladih proletarskih literatih: «Ta struja se ne zanima v prvi vrsti za resnično življenje za psihologijo, ampak za tisto, kar moremo označiti za njen odpadek. Ti pisatelji podajajo vsakdanje smeti s posebno, cinično eleganco. Mladi pisatelji so si prisvojili rokovnjaški žargon. To je znamenje strasne nekulturnosti pomanjkanja samospoštovanja.»

Pisatelj Gladkov je spisal «Omamljeno solnce». V tem romanu pravi o strahovitem moralnem propadu boljševiške mladine stara komunistka sledeče: «V človeškem življenju je vsak hip mogoče, da kdo skoči iz tira in treši v prepad. V našem revolucionarnem svetu se je to dogajalo tudi prej. Taki dogodki so dolgo ostali v spominu in so imeli za posledico velike duševne prevrate. Danes je drugače. Danes divja kuga spolne razbrzdanosti. Kdo ne razume boja proti predsodkom! Toda, tu se vrši nepretrgano, težko preobilkovanje morale! Morda sem prestara, in ničesar ne razumem o novi ljubezni. Staroverka sem, v resnici. Ali umazanost ostane vedno umazana in podlost je bila vselej podlost, naj se še tako revolucionarno vede. Moja prevratna preteklost — tajno delovanje in zapor — mi je najlepši čas mojega življenja. Žal mi je po njem.»

To so vsekakor zanimivi glasovi iz duševnega življenja v sovjetski Rusiji. Niso edini, večajo in množijo se od dne do dne. Mnogi mlajši nadarjeni pisatelji so kljub cenzuri pričeli dvigati klic, da je treba poplemeniti življenje in človeka.

Bernhard Kellermanov roman

«DER TUNNEL»

Kellerman je eden izmed najsugestivnejših in najbolj čitanih današnjih nemških pisateljev. Njegov roman «Tunel», ki je izšel v 100.000 izvodih 1913. leta, se je razprodal že tisto leto. Do l. 1926. je doživel 238 izdanj. Sličen uspeh v najnovejši nemški literaturi je imel samo še Avgust Frensen, ki ga je dosegel s svojim romanom Jörn Uhl.

Kellermanova dela so sledeča: Yester und Li, roman (1904. l.); Ingeborg, roman (1906); Der Tor, roman (1908); Das Meer, roman (1910); Der Tunnel, roman (1913). Povojna dela: Der neunte November, roman (1920); Die Heiligen, novela (1922); Schwendenklees Erlebnis, roman (1922); Die Wiedertäufer von Münster, drama (1925) in končno, zadnje njegovo delo roman Die Brüder Schellenberg. Razen tega je napisal potopis Ein Spaziergang in Japan. Izdal je japonske igre Sassa yo Yassa ter je objavil svoje vojne dopise Der Krieg im Westen. Knjiga o Japonski in japonske igre je vse skupaj bolj bibliografično-informativno delo kot pa literarna umetnina.

Nekateri nemški kritiki dolgo časa niso niti vedeli, kam naj bi pravzaprav Kellermana prištevali. Nastalo je med njimi vprašanje, ali je Kellerman pravzaprav umetnik ali se le slučajno poskuša baviti z umetnostjo ter le žurnalistično hitro meče svoja dela na papir. Na vsak način, če danes premotrimo Kellermanova dela od «Tunnela» pa do zadnjih njegovih del, vidimo, da je Kellerman, ki je že našel samega sebe, popoln umetnik. Ona niso samo nametani produkti slučajnosti. Svojemu prvemu romanu je dal Kellerman podnaslov «zgodovina želje». Temu naslovu je ostal tudi do konca zvest. Ostala njegova dela so vsa «zgodovina želj», banalnih pa vendar novih: želje po sreči. Srečo pojmuje spočetka samo kot lepo, popolno srečo, kar pa pozneje spremeni, ko pravi: «lepa, popolna sreča obstoji samo tam, kjer obstoja obča sreča». V znaku tega spoznanja gredo tudi njegova umetniška dela.

Prav zato, ker hoče v umetnosti rešiti ne samo tehnična, temveč tudi življenjska vprašanja, je poln sugestivne moči, ki premaga vsakega. «On je pesnik, ker pesništva ne smatra samo za profesijo ter obrt in stroko; toda ker pesništva ne identificira z obrtjo, ga tudi ne dentificira s diletantizmom.» (Seleskovič). Če se do umetnosti ne povzpnemo z znanjem, se ne dospe do nje tudi z neznanjem. Neznanje ne označa nikakega novega pravca v umetnosti. Kellerman je torej moral plavati v negotovosti, dokler ni našel svojo tehniko, svoj stil in končno i svojo umetnost.

Roman Yester und Li je početek njegove literarne poti: sentimentalen, čustveno razburkan, brez stila. Govori o ljubezni mladeniča do devojke, Ljubezen se zaključi tedaj, ko pride do prvega poljuba, in s tem tudi roman, kajti cevojka odpotuje, a on trosi cvetje na tračnice. po katerih gre njen voz. — Roman izraža estetično disonanco, nedovršen kongiomerat nasprotnih si naturalističnih in romantičnih tendenc. Čitatelj oscilira med dvema različnima svetovoma, kajti opazuje nekaj časa svet z očmi zaljubljenega mladeniča in nato zopet nekaj časa z očmi človeka, ki si je postavil nalogo napisati knjigo, v kateri naj bo zaznamovano vse ono, kar se odraža v njegovi bližini.

Že Yester und Li je čutil vpliv Knuta Hamsuna, velikega Norvežana. Tem bolj se to pozna v romanu Ingeborg. Kellermanu je uspelo, da je podal v tej knjigi najčistejšo poezijo, najčistejšo liriko v obliki romana. S tem je našel svoj stil osamljenega človeka, za katerega obstoja en sam svet, to je oni, kateri se odigrava v njem samem. Tako je v romanu Ingeborg podal kopijo Norvežana, prav mojstrsko dovršeno.

Pri Norvežanu se je naučil stila. Pri Rusu Dostojevskem etike. Že sam naslov romana Der Tor (bedak) nas spominja na Idiota. Toda Der Tor nam ne da uspete kopije Dostojevskega. Pa saj tudi ni čudno. Šestov pravi v knjigi «Dostojevski in Nietsche»: «Dostojevski je znal dovršeno opisati boreče se in iskajoče nemirne duše. Ko je pa hotel očrtati ljudi, ki so našli samega sebe, ki so se pomirili in sporazumeli s svojo lastno individualnostjo, tedaj je padal v fatalno banalnost.» Knez Miškin v Idiotu je vseskoz dovršeno načrtana problematična oseba, Kellermanov pastor Grei je pa samo reminiscenca na kneza Miškina; protestantskemu duhovniku ni znal dati ruske duše, je ni mogel. Vendar je ta knjiga velik skok. Ljubezen moškega do žene je zadobila zanj preozek pojem. On se poprijema sedaj teme ljubezni človeka do človeka, človeka do družbe. Seveda se vzdiga do tega cilja postopoma. Vendar je nastopil nov tok idej.

V tej dobi se je Kellerman ločil od družbe ter šel na francosko obalo, kjer je živel nekoliko tednov med mornarji in ribiči, brez stikov s svetom. V tej samoti so mu misli samostalno dozorevale. Plod tega je roman Das Meer. Čitatelj ogluši tukaj od razburkanja morja, od tuljenja vetrov in omamljen postane od te velikanske energije. V sebi čuti, kot da bi hotel on poslušati kje svojo energijo.

Kellerman je odšel na morje kot sentimentalen slabič, zaljubljena duša. Vrača se kot človek, ki čuti v sebi težnjo za delom, akcijo. To nam pokaže z romanom Der Tunnel. Njegova osnovna ideja je čisto etična. Kellerman nam v romanu kliče: «ni zadostno samo govoriti človeštvu o morali, potrebno jim je dati tudi praktično mogočnost, da bodo moralni.» — V romanu je utelesil vso ameriksko filozofijo v severno-amerikanskih ljudeh. Dejanje romana se godi v Zedinjenih državah Sev. Amerike. Toda tudi ta novi kontinent je Kellerman opisal suvereno. Vse vrvenje in odmevanje prekooceanskega življenja, vse njegove pozitivne in negativne strani, denar in reklame, z eno besedo neizmerno silo dela, ki ustvarja iz niča, vse one stvari, ki na drugi strani drvijo mimo naših oči v groznem peklensko hitrem tempu. Tukaj stojimo pred gorostasno simfonijo, ki izraža zmago človeškega duha nad prirodo. Pred čitateljem se vrsti svet od majhne sentimentalne Mac Allanove žene, ki se čuti najsrečnejšo tedaj, ko živi v samotni tišini sama, sama z možem in otrokom, pa do bankirja Wolfa, amerikaniziranega madžarskega Juda, od katerega miga je odvisna vsa eksistenca tisočev in tisočev v Ameriki in Evropi. Na sredi vsega grozotnega vrvenja pri prekooceanskem predoru stoji Mac Allan ter vse vodi, dokler naj bi se ne skrhal sam radi katastrofe v predoru, ki zahteva tisoče življenj ter smrt njegove žene in otroka, katere je linčala razjarjena masa. Pretresljivi so vtisi, ki jih dobi čitatelj, ko čita ono poglavje, v katerem Mac stopi pred mrtva trupla neizmerno ljubljenih. Toda Allan se ne preda obupu. Žilavo začne zopet delo, da ga dovrši. Delo je gotovo. Allan se zopet ženi, toda prave sreče ne najde več; to je že žrtvoval. — V mnogočem se nova doba razlikuje od prejšnje, toda ostalo je isto dejstvo, da namreč on, ki želi dobro človeštvu in ki dela za to dobro, mora iti končno na Golgoto.

Takšnega dela, popolnega in neprimernega s stališča veličine osnovne ideje, s stališča nepogrešne psihologije, umetniške svoje tehnike Kellerman ni dal več. — Končno pa, ko premotrimo naslednjo dobo in dela, ki so sledila ter bila sad te dobe, ni čudno. Padel je namreč v katastrofo, ki je zrušila njegovo vero, kakor tudi vero veliko drugih ljudi, vero v človeštvo in kulturo. Prišla je vojna. Kellerman doživlja in spoznava da ravno isti človek, katerega moč in borbo s prirodo je slavil, ravno isti postaja šibka igračka v rokah svojih lastnih strasti in zablod. Ali ni bila vera v tega človeka samo trenutna, čustvena obramba? Veliki optimist Kellerman postane sedaj pesimist. O tem pričajo njegova povojna dela: romani, drama in vojni zapiski.

M. R.

GOSPODARSTVO

ŽITNI TRG

Slabši izgledi glede bodoče žetve v Severni Ameriki, pojav Rusije kot kupca, zvišanje prekomorskih tovornin, večje povpraševanje s strani ameriških in evropskih mlinov, ki so prestali odjemalno krizo v moki, to so glavni znaki, govoreči v prilog izboljšanja tendence žitnih trgov. Kupčije pa zaenkrat še niso velike. Naši trgi se skušajo prilagoditi opisanemu položaju. Iz zadnjih tržnih poročil se da posneti, da so odprte vse poti, ki vodijo k povečanemu povpraševanju po moki. Mlini so pri sklepanju kupčij rezervirani in ne kažejo nikake volje za popuščanje v cenah moke. Zahtevajo namreč že polne cene, ki jih konsum, ozirajoč se na majhne zaloge, največkrat tudi dovoli. Domača pšenica se je podražila za 2 liri. Isto velja tudi za skoro vse inozemske vrste. Moka iz najbližjih furlanskih mlinov stane pri odjemu celega vagona L 173—174 franko odhodna postaja. Oves je čvrst. Laplatski s parnika «Izabran» se ponuja po L 111 do 112 v originalnih vrečah vagon Trst. Povpraševanje po koruzi se giblje v izvanredno ozkih mejah. Cene promptnega blaga se nagibljejo v prilog kupcev. Najbližji termini ne nudijo kupcem nikakih ugodnosti, kajti cene so še vedno previsoke. Opaža se, da se hočejo prodajalci iznebiti blaga za dobavo v naslednjih treh mesecih po današnjih cenah. Koruza za poletne mesece je v tendenci stanovitna. Blago iz prve roke bi stalo L. 85—86 q, druga roka je za 1 liro pri q cenejša.

SEMENA IN KMETIJSKE POTREBŠČINE

Tržaška kmetijska družba v Trstu ima v svojih zalogah:

Semena, vse vrste vrtnih, poljskih in zelenjadnih semen, dalje semena raznih trav in detelj.

Detelje: domačo ali triletno in lucerno ali večletno deteljo smo dali preiskati na rastlinsko preizkuševalni urad ter jamčimo, da je brez predenice in najboljše kakovosti.

Umetna gnojila: mešanica pripravljena za krompir in ostale rastline ter vse ostale vrste umetnih gnojil.

Kmetijske stroje in orodje: plugе, slamoreznice, mlečne posode, posnemalnike, transportne vrče za mleko ter **čebelarsko orodje in potrebščine.**

Modra galica.

Prva pošiljatev angleške modre galice ki ima dospeti koncem marca oz. začetkom aprila t. l. je že vsa oddana.

Sprejemamo pa predznambe za drugo pošiljatev, ki nam dospe koncem aprila ali začetkom maja t. l.

Močna krmila.

V skladišču ulice Torrebianca imamo močna krmila za govejo živino, prašiče in kokoši kakor **ribjo moko, ribje luskine, mesno moko «Noson» ter klajno apno 40-42% in raztopljivo 85%.**

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU
ul. Torrebianca 19 in Raffineria 7.
Telefon 44-39

Kanadske žitne zadruge

Početki zadružnega gibanja med kanadskimi farmerji — pridelovalci žita — padajo nekako v začetek tega stoletja. Prva žitna zadruga pod imenom Territorial Grain Growers' Association je bila ustanovljena v provinci Saskatchewanu. Leta 1906. ji je sledila manitobska Grain Growers' Grain Company, ki je po kratkem, a srditem boju postala članica najvažnejše kanadske žitne borze v Winnipegu.

Žitne zadruge v prvih letih niso razpolagale s potrebnimi žitnimi silosi in zato ni njihovo delovanje zavzelo bogzna kako velikega razmaha. Kmalu se je pa poljedelcem province Manitobe uresničila tudi želja po silosih. Prisilili so namreč svojo provincijalno vlado, da je začela ob železniških progah na lastne stroške graditi žitne silose, ki pa pod deželno upravo niso dobro uspevali. Raditega jih je vzela v najem Grain Growers' Grain Company, ki jih je tudi polagoma odkupovala. Saskatchewanska in albertska vlada sta se branili slediti primeru Manitobe, pač pa sta v svrho nakupa in gradnje silosev dovoljevali potrebne kredite v obliki amortizacijskih posojil. V ta namen sta bili ustanovljeni Saskatchewan Cooperative Elevator Company in Alberta Farmers' Cooperative Elevator Company, katera poslednja se je združila z manitobsko Grain Growers' Grain Company pod imenom United Grain Growers' Limited. Kako važnost je polagala kanadska dominijonska vlada na gojitev žita, izhaja iz žitnega zakona (Canadian Grain Act) iz leta 1912., po katerem je bil ustanovljen odbor vladnih žitnih komisarjev, ki jim je bilo poverjeno nadzorstvo nad prodajo žita in nad gradnjami velikih provincijalnih žitnih silosev. Med najvažnejše iz te dobe spadata silosa v Port Arthurju in Vancouverju.

Gibanje za ustanovitev centralnih zadružnih organizacij za obligatorično oddajo žita (Wheat pool) pada v leto 1913. Izšlo je iz province Alberte. Najpoglavitnejšo točko tega gibanja je tvorila petletna pogodba. Vsak k poolu pristopivši član se mora pogodbeno obvezati, da bo za dobo petih let izročal poolu vse svoje žito. To stremljenje se je z malo izpremenjenimi smernicami razširilo tudi na provinci Saskatchewan in Manitobo. Vsi trije predlagani pooli naj bi delovali potom centralne prodajne agenture. Za petletno obvezno pogodbo se je zavzemal posebno Amerikanec Aaron Sapiro, ustanovitelj velikih zadružnih prodajnih podjetij v Kaliforniji in v mnogih drugih državah severo-ameriške Unije, ki je ravno tačas obiskal Kanado. Na podlagi petletne pogodbe so v Saskatchewanu in Alberti začeli nabirati člane. Voditelji so računali, da bo k poolom pristopilo toliko poljedelcev, da bodo razpolagali vsaj s polovico z žitom obdelane površine imenovanih provinc.

Vsak daljnji napredek v tej smeri je zaustavila svetovna vojna. Kanadska vlada je sekvestirala žetvi 1917. in 1918. Kooptirala je v prodajni odbor zastopnike poljedelcev in trgovcev. Ta odbor je bil po premirju razpuščen, toda radi takratnih razmer je bil spomladi ustanovljen Canadian Wheat Board, kateremu je bila poverjena prodaja žetve iz leta 1919. Kreacija Wheat Boarda je bila le začasna, kajti kanadska dominijonska vlada se ga je kljub grožnjam s strani poljedelcev v naslednjem letu branila obnoviti. Poljedelci so po parletnem brezuspešnem boju spoznali, da na državno prodajno organizacijo ne smejo več upati, in raditega so se povrnili k predvojnim stremljenjem.

V Alberti je bil ustanovljen prvi «Wheat pool», ki je pričel poslovati 29. oktobra 1923. Člani tega poola so razpolagali z 2,602.797 acrov površine ali s 46% s pšenico obdelane zemlje v Alberti. Wheat poola v Saskatchewanu in Manitobi sta pričela delovati naslednjega leta. Takoj leta 1923. pa je že bila

(Dalje na IV. strani)

MALI OGLASI

V VIA ROMA 21, Trst, se prodaja velik blok hišnih predmetov. Porabite priliko. 198

ZALOGA opeke, strešnikov, cementa, razne železnine, kuhinjskih potrebščin, semena, ovsa, krompirja, jestvin itd., zaloga mrtvaških potrebščin. Cene zmerne. Tvrdka Počkaj Fr., Kozina. 199

POROČNA soba, orehova, obedna soba, nova, se proda za polovično ceno ali zamenja z drvmi za kurjavo ali drugim blagom. Slataper 12, skladišče. 200

OREHI SADNA DREVESCA 1½—2 metra visoki, bodo 26. t. m. na trgu v Divači, v bližini živinskega semnja. 201

PRVOVRSTNA SEMENA za vrt, travnik in njivo dobite le pri tvrdki «Vinogradarska» v Gorici, Piazza Vittoria 4. — Zahtevajte cenik! Ušaj, lastnik.

BIVŠA državna drevesnica pri Rdeči hiši v Gorici ima na razpolago razne vrste cepljenih dreves, posebno jabolke 3, 4-letne in j'h prodaja prvo vrsto po L 2 in drugo po L 1.50.

KRAVA s teličkom, 46 mesecev stara, 540 kg, se ugodno proda. Briščiki 10, pri Opčinah. 188

TRGOVINA z mešanim blagom in pekarno, dobičkanosno, v večjem trgu na cesti Trst - Postojna, obstoječa že nad 40 let, z novo hišo, se proda. Cena in plačilni pogoji najugodnejši. Naslov pri tržaškem upravništvu. 191

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 18

Migrena

stud, skakanje oči, omotica, neznosne bolečine v sencih. Vzemite takoj 1-2 tablici

ASPIRINA

popolnoma neškodljivi srcu.

Takoj se bodete počutili bolje.

Ne kupujte posameznih tablic, ampak vedno originalne cevčice „BAYER" z dvajsetimi tablicami ali ekonomični zavitek z dvama tablicama.

Božjast

in druge živčne bolezni se ozdravijo uspešno s slovitimi praški in tabletami kemično-farmacevtičnega zavoda **Cav. Clodoveo Cassadrini v Bolonji,** ki jih predpisujejo najboljši kliniki sveta, ker predstavljajo najuspešnejše in gotovo ozdravljenje. — Dobivajo se v Italiji in zunaj v glavnih lekarnah. — Zvezek št. 14 se pošilja brezplačno. 1124

Dr. SARDOČ

ZOBOZDRAVNIK

SE PRESELI S 24. FEBRUARJA

V VIA S. LAZZARO 23, II.

ZDRAVNIK

dr. Franc Gruden

ordinira

v Trstu V'a S. Lazzaro 23/II

(zraven kavarne Roma)

od 10.30 do 13

V Nabrežini ordinira samo popoldne

od 14—16 (na lastnem domu)

„OLD ENGLAND"

Trst — Corso V. E. III. 26

Izdelane obleke in po meri.
Specijaliteta črnih oblek.
Tu- in inozemsko blago.

P O D L I S T E K

V. J. KRIŽANOVSKA:

Pajčevina (20)

Roman v štirih delih

Iz ruščine prevedel **I. V.**

— Minilo je od tedaj že dvajset let in sem že mnogo pozabila, toda zapomnila sem si nekatere okolnosti, ki so posebno razburjale mojega očeta. Zemljepisje so na primer učili po učni knjigi, ki je izšla v Rigi in o kateri so bile baltske dežele opisane kakor nemške zemlje...

— Težko je drugače pisati, če je prebivalstvo nemško, — je zamrmrala generalka.

— Oprostite, Matilda Ferdinandovna, toda pozabili ste, da bivajo tam še Esti in Latiši, ki tvorijo glavno gmoto prebivalstva. Ti niso bili nikdar Nemci in tudi bržkone ne bodo. No, nadaljujte, teta Liza, nato bom tudi jaz navedel nekaj dejstev, da bom zadovoljil vaše blagorodje, — je odgovoril posmehljivo Jurij.

— V tej zemljepisni učni knjigi so bila vsa ruska imena ponemčena, a Pskov se je na primer prelevil v Pleskau. Dalje, slovnica, po kateri so učili ruščino, je bila docela neuporabna; sestavil jo je neki Nemec iz Derpta, poleg tega je imela vse polno sintaktičnih in etimoloških napak, a vsi primeri in stavki so imeli poleg nemški prevod. In to v Petrogradu! Tudi slovstvo so predavali v ravno takšnem duhu; no dve točki sta posebno razsrdili očeta. Prva je bila omalovaževanje pravoslavne vere, do katere niso imeli nobenega obzira; ko so imeli luteranci verstvo, so pognali iz razreda katoličane in Jude, ki so morali poslušati skupaj s pravoslavnimi našega duhovnika. Druga točka je bila ta, da je predaval telovadbo upokojen pruski častnik in to z nemškim poveljevalnim jezikom.

— Tudi jaz morem navesti lep primer o «temeljitosti», s katero se poučuje zgodovina pri njih. Omeniti moram o nekem učbeniku svetovne zgodovine, ki jo je spisal neki André in je izšla na Lipskem. Z navdušenim rodoljubstvom se tam opisujejo dejanja raznih «velikih» Luterov, Friderikov in Bismarkov, zgodovina Brandenburga in Prusije je natančno izdelana. Toda o slovanskih kraljih niti besedice: o Vjačeslavu, Vladislavu in Zvonimiru, o velikem srbskem carstvu Dušana, o bolgarskih kraljih — ni črke. Sicer, ali se sploh splača govoriti o njih, ko smatrajo celo Anglijo, Francijo in Italijo za drugovrstne države, a se je pisatelj tako spozabil v svojem tevtonskem navdušenju, da govori med drugim: «Zgodovina srednjega veka je predvsem zgodovina Nemcev; kajti Nemci so poglavitni narod srednjega veka.

Cele stranice so napolnjene s slavospevi o «nemški zvestobi» in z zmerjanjem ostalega sveta, ki je seveda zavraten. Če ni doma pravilne vzgoje, ali more takšna šola naučiti ruskega otroka poznavati tvorne početke ruskega življenja in čislati domovino in njene zgodovinske veličine? Saj se v tistih šolah predočujejo naši znameniti, pametni predniki kot neko brezpomembno in ničvredno ljudstvo, ki ni vredno, da bi se v zgodovini človeštva o njem govorilo. Ali nimam prav, če trdim, da za kneze Repjeve ni Peter-šule prav nič primerna? — je zaključil Jurij obrnjen h kneginji, ki ga je poslušala z užaljenim in napihnjenim obrazom.

— Ne, nimate prav, in vse, kar se je tu govorilo, je pretirano ,— je jezno zavrnila Jurija. — Saj je vsem znano, Jurij Mihajlovič, da se postavljate s svojim ozkosrčnim, slepim rodoljubjem in sovraštvom do inozemcev ter pozabljate celo, da se moramo baš inozemcem zahvaliti za našo civilizacijo.

— O, mi smo stoterno poplačali vso to nemško birokratsko, petrovsko «civilizacijo»: saj nas je stala že dve stoletji narodnega poniževanja, nekaj nezaslišanega v zgodovini, a bliža se strašen političen vihar, ko bo nepodkupljivi nagon prebudil ruski narod, da se otrese tujega pritiska in postane končno gospodar v svoji državi, ki jo je ustvaril s svojim znojem in s svojo krvjo. Kdo izmed naju je slep, se zdaj ne bova prepirala; toda reči moram, da nisem mislil, da ste s polno zavestjo odločili vzgojiti svoja vnuka v nemškem duhu, v duhu naroda, ki nam je sovražen.

— To ni res. Nemci nikakor niso naši sovražniki, ampak starodavni prijatelji. Le žolčni rodoljubi vse izpreobračajo in si napačno razlagajo vsako dejstvo. No, na srečo so **višji krogi** dalekovidnejši in znajo ceniti vrednost takozvanih sovražnikov, ki so nam dali najboljše državnike.

— Ne bom se prepiral o tem. Imeli smo «sijajne» državnike nemškega rodu, toda sadovi njihovega bleščečega delovanja so se izkazali, kakor se nam bo čudno zdelo, prav slabi, — Jurijev glas je zadobil trpek izraz, — služeč v prvi vrsti koristim svojih soplemenjakov in naravnost v škodo Rusije.

— Ne razumem toliko politike, da bi vas mogla zavrniti. Toda če bi vi imeli prav, tedaj bi se dobri odnošaji med vladarskima hišama prerušili; v resnici pa se to ni zgodilo. Torej se motite. Da pa Nemci globoko cenijo naše prijateljstvo, o tem imam nedvomne dokaze, — je z vnemo izrekla Olimpija Arkadjevna.

— Pred dvemi leti, — je nadaljevala, — sem preživela mesec dni v Berlinu ter sem posetila spomenik tega prijateljstva, ki ga sveto čuvajo. V Potsdamu, blizu očarujočega San Susi, je ruska vasica; pristna ruska vasica s kočami, ki so okrašene z balkoniči, poraščenimi z zelenjem, seveda brez nesnage in slabega duha naših vasi. Na vratih vsake koče se bleste imena gospodarjev, raznih Gavrilovih, Fokinih, Jblokovih itd. In vse to je dobro ohranjeno, a v bližini je celo pravoslavna cerkev. Stražnik je pripovedoval, da se vasica nazivlje «Aleksandroka» in je spomenik, ki priča o prijateljstvu carja Aleksandra I. do pruskega kralja Friderika Viljema III., kateremu je podaril to vasico.

— V vaših «čednih kočicah» žive bržkone ravno tako nedotaknjeni potomci **podarjenih** ruskih ljudi? — je vprašal Jurij.

— Samo ob sebi se razume, da ne. Ne vem, kako je prišlo do tega, bržkone so nekateri pomrli, drugi pa so se vrnili v Rusijo. Zdaj žive tam pristni Nemci. Jaz sem celo govorila z nekaterimi, pa sem pozabila vprašati, zakaj je car Aleksander poklonil ta dar svojemu prijatelju.

— To vam morem jaz pojasniti. Tudi jaz sem bil v tistem dolgočasnem nemškem mestecu, ki je vzor pruske vojaščine; obiskal sem tudi «rusko vasico», in poznam zgodovino tega «živega daru». Sicer pa ni bil ne prvi ne zadnji te vrste, — je rekel Jurij in se prezirno nasmehnil.

— Leta 1716. je car Peter poklonil Frideriku Viljemu I. 55 postavnih graničarjev za njegovo telesno stražo velikanov; nato je car preskrboval nemško vojsko z izbranimi ruskimi vojaki v višini 150 mož. Ana Johanovna je tudi posnemala «dobri» vzgled strica in poslala tja svečenika ter zgradila cerkev, ki so jo Nemci pozneje izpremenili v gledališče. Carica Elizabeta je skušala spraviti v domovino te nesrečneže, toda naletela je na odpor kralja filozofa Friderika II. Velikega. Končno pa je Aleksander «častitljivi» podaril Frideriku Viljemu III., ki je rad poslušal vojaško petje, cel zbor pevcev, za katere so sezidali vasico, ki vas je tako navdušila, kot «spomenik» na sorodstvene zveze obeh vladarjev. Škoda, da ni nihče med podarjenimi ostavil svojih zapiskov; zelo radoveden sem, če so radi peli ono:

«Oj tovariši vojaki,
Pojdimo Nemce reševat.
Četudi se na nas jeze,
Gremo v smrt za nje...»

ustanovljena centralna prodajna agentura pod imenom Canadian Cooperative Wheat Producers' Limited.

Provincijalni pooli so organizirani na raprezentativni način. Notranja organizacija je popolnoma neodvisna. Province so razdeljene v okraje in podokraje po približni površini. Po dopisnici volijo člani vsakega podokraja delegata, ki mora biti podpisovalec petletne pogodbe in stanovati v podokraju. Delegati vsakega okraja izberejo izmed sebe po enega člana, ki tvori del sveta direktorjev. Direktorji imenujejo upravitelja in uslužbence poola.

Svét direktorjev vsakega provincijalnega poola odpošlje izmed svoje srede po 3 člane v svét direktorjev Canadian Cooperative Wheat Producers' Limited ali centralne prodajne agenture (Central Selling Agency), kakor jo skupno nazivljejo.

Veljavnost petletne pogodbe, na podlagi katere se člani provincijalnih poolov obvežejo izročati vse pridelano žito poolu, je potrjena tudi od kanadskih sodišč. Ako član proda še tako neznatno množino žita izven poola, je v smislu pogodbe dolžan plačati za vsak bushel (pri pšenici kg 27.215) po 25 dolarskih centov v blagajno organizacije. Provincijalni pooli morajo izročati vse v svoje silose sprejeto žito centralni prodajni agenturi. Istotako morajo kontrolirati žitne transporte do silosev v Fort Williamu in Vancouverju, kjer jih šele sprejme centralna agentura.

Delovanje kanadskih žitnih poolov je takoj zaustavilo velikanske množine žita, ki je prej takoj po končani žetvi sililo na trge. Centralna prodajna agentura, ki je v kampanji 1925 [illegible] prodala okoli 190 milijonov bushelov pšenice, je skrbela za to, da je ni prišlo na trg več kot 20 milijonov bushelov. Velika množina poolom nepripadajočega žita se namreč proda že pred januarjem in od tedaj naprej izvajajo pooli neomejeno kontrolo nad kanadskimi zalogami. Njihovo stremljenje zasleduje doseganje najvišjih cen.

Centralna agentura vedno bolj izpopolnjuje sistem direktne prodaje. Postopoma omejuje posredovalne stroške in dobičke izvozničarjev. V prvem poslovnem letu je prodala na žitni borzi v Winnipegu 60% poolovega žita, v kampanji 1925-26. komaj 30%. Odstotek je bil naslednjega leta še nižji.

Pooli so radi velikih množin blaga v stanu, da vedno dosežejo najnižje prevozne pristojbinne. Oni so ajvečji najemniki brodov, ki prevažajo kanadsko žito preko oceana.

Žitni pooli si lahko pridrže 1% prodajne cene, ki jim služi za tvorbo trgovske rezerve. Pridrže tudi 2 centa za vsak prodani bushel žita, ki jih uporabljajo za nakup in gradnjo silosov.

Centralna agentura ima v Fort Williamu 3 pokrajinske silose, katerih kapaciteta se ceni čez 2 milijona bushelov. Saskatchewanski pool je v kampanji 1925-26. kupil za 11 milijonov dolarjev vse silose žitne zadruge Saskatchewan Cooperative Elevator Company in razpolaga na ta način s 587 silosi. Po programu bo koncem kampanje 1927-28. štel kakih 700 silosev. Kapaciteta silosev 7,750.000 bushelov. Albertski pool kontrolira 42 silosov in je sklenil nakupiti ali zgraditi drugih 100. Kapaciteta silosev 2,750.000 bushels. Manitobski pool ima 30 silosev in tekom letošnje kampanje to število podvoji. Število silosev zvišuje tudi United Grain Growers Ltd, ki ni direktno interesirana v poolih. Kapaciteta silosev te zadruge znaša 5 milijonov in pol bushelov.

Iz naslednje razpredelnice je najbolj razviden razvoj in delovanje poolov v zadnjih letih:

	Člani	Pod pogodbo stoječa površina acres	Trgovana množina v bushelih	Skupiček v dolarjih
Žetev 1923:				
Alberta	25.601	2,416.413	34.218.980	40.646.672
Žetev 1924:				
Alberta	30.711	2.952.890	23.027.492	35.042.010
Manitoba	9.216	735.866	8.440.214	12.133.379
Saskatchewan	51.268	7.055.590	50.202.599	77.021.247
Skupaj	91.195	10 744 346	81.670.305	124.196.636
Žetev 1925:				
Alberta	35.997	3.457.673	45 159.505	60.589.910
Manitoba	14.372	1 058.182	12.487.859	23.769.342
Saskatchewan	71.016	9 554.299	129.600 522	181.422.770
Skupaj	122.385	14 080.154	187 247 886	265.782.022
Žetev 1926:				
Alberta	38.460	3.650.703	—	—
Manitoba	17.234	1.215.047	—	—
Saskatchewan	80.418	10 664.948	—	—
Skupaj	136.112	15.530.698	—	—

Centralna agentura je razen navedene količine pšenice prodala v kampanji 1925-26 še približno 11 milijonov bushelov ovsa, 13 milijonov bushelov ječmena, 1 milijon in pol bushelov lanovega semena in 1 milijon in pol bushelov rži.

Približno 70% s pšenico posejane površine province Alberte, Manitobe in Saskatchewana je vezane s petletnimi pogodbami na poole. Največ površine pripada saskatchewanskemu poolu in sicer 10,664.948 od 13 milijonov «acres».

Število poolovih članov je doseglo poleti lanskega leta 142 tisoč ali 56% vseh poljedelcev imenovanih provinc in še vedno narašča.

Stroški poslovanja centralne agenture so v razmerju s prodano množino žita izvanredno nizki. V kampanji 1925-26. so znašali komaj 1/8 centa za vsak bushel.

Pooli plačujejo žito po kakovosti. Koncem vsake kampanje se ugotovi srednja cena, katera je enaka za vse člane. Za žetev 1924-25 so plačali svojim članom za severno pšenico št. I. dolarjev 1.65, naslednjega leta pa dolarjev 1.45 za bushel. Dosežena cena je bila za poljedelce ugodna.

Način plačevanja je prilagojen razmeram kanadskih farmerjev. Začetno plačilo prejmejo ob izročitvi blaga, drugo provizorično plačilo v marcu, kadar je potreben nakup semena, tretje plačilo v juliju ob času žetve in zadnje plačilo po določitvi definitivne cene. Začetno plačilo je znašalo vsakega leta po 1 dolar za bushel. Ostala 3 plačila so vsakega leta različna. Letos so pooli ob času setve plačali 15 centov za bushel.

Razne zanimivosti

Šesti del sveta.

V Parizu živi gospa Poležajeva, ki je predsednica monarhistične mladinske zveze. Ta žena izdaja in urejuje po novem letu novi ruski polmesečnik pod naslovom: «Odna šestaja», to bi se po naše razumelo toliko, kot šesti del sveta. List se zavzema s teokratično monarhijo, na čelu države bi moral biti samodržec - car, okrog njega pa bi morali stati in mu dajati nasvete višji duhovniki vseh ver v Rusiji, pa bi bila Rusija srečna. Ljudsko zastopstvo naj bi bilo izvoljeno iz najmodrejših mož, ti pa naj bi imeli le posvetovalni glas v zakonodajnih stvareh. List prinaša obilo člankov, ki se borijo za to idejo. Značilno je, da nihče izmed znanih emigrantov ne sodeluje pri tem listu.

Germanski Oseti.

Nemški «znanstvenik» Richard Kuhl je Osete, ki so iransko pleme severnega Kavkaza, končno veljavno sprejel v krog germanskih narodov. V uvodu k drami «Viljem Tell», ki jo je prevedel v osetski jezik, je zapisal dobesedno: «Mali, v hribe ubegli narod germanskega izvora bo gotovo zanimalo, kako je neki drugi narod, ki je njemu soroden, in ki baš tako živi v hribih kot on, boril za svojo svobodo.» Če tudi delo imenovanega učenjaka ni brezpomembno, je ta njegova trditev preveč razočarujoča. Legenda, da so Oseti germanskega izvora, je nastala v sedemdesetih letih preteklega stoletja na zelo čuden, dasi razumljiv način. Ko so Rusi zavzeli Kavkaz, so prejšnji prebivalci zapustili svoja bivališča in na njih mesta so prišli Kozaki, Grki, Armenci in drugi kolonisti. Skupina nemških kolonistov se je bila naselila v bližini Vladikavkaza, v bližini preostalih osetskih vasi. Nemci so rabili poljedelska orodja, ki jih Oseti še niso poznali in zato tudi niso imeli imena zanje v svojem jeziku. Po nekaj letih so zapustili Nemci tisti kraj, njih orodje in imena zanje pa so si obdržali Oseti. Okrog leta 1870. je prišel na Kavkaz nemški tajni svetnik Deubler, ki se je v svojo zabavo pečal z etnografijo. Ko je slišal, da Oseti imenujejo gospodarska orodja z nemškimi imeni in rabijo tudi par drugih nemških besed, ki so jih bili slišali od naseljencev, je prišel Deubler do zaključka, da morajo to biti Nemci, ki so zašli tja ob preseljevanju narodov ali pa morda za časa križarskih vojn. Deublerjeva hipoteza je vzbudila precej zanimanja, toda je nikoli niso vzeli za resno. Leta 1927. pa pride profesor Kuhl in posveti «Viljema Tella» «sorodnemu osetskemu ljudstvu».

S sanmi v smrt.

V severni Sibiriji leži tako zvano «krvavo in vojno jezero», čigar voda je od gotovih živalic, mikrob, krvavo barvana. Na tem jezeru se je te dneve dovršila drama ciganskega plemena, ki se je vračalo od poročnih slavnosti pri nekem sosednem plemenu domov. V pet in šestdesetih saneh se je odpravilo kakih 400 ljudi ponoči proti domu. Da si skrajšajo pot, so jo mahnili kar čez led jezera, po isti poti, po kateri so bili prišli na poroko. Ker se je pa pred dnevi vreme ujužnilo, so ljudje odsvetovali ciganom to pot čez jezero. A cigani se niso zmenili za to. Ko so pridirjali konji s prvimi sanmi v svitu plamenic do sredine jezera, je počil led pod težo tolikih sani in drug za drugim so izginjali konji, sani in cigani v vodo. Sledeči vozovi se niti zavedali niso nevarnosti, vozniki so bili le preveč opiti. Kmetje so stali ob bregu, gledali kako so tam daleč izginjali vozovi in ugašale plamenice, a niso mogli pomagati. Ta dogodek je tamošnje prebivalstvo še bolj utrdil v prazni veri, da zahteva jezero od časa do časa človeške krvi in vlači ljudi v svoje globine.

Največja odškodnina

Pred sodnim dvorom v Newarku v ameriški zvezni državi New-Yersey-u se je končala zanimiva civilna pravda. Inženir in industrijalec Jurij D. Hashell iz Bostona je tožil dediče po pred nekaj meseci umrlem večkratnem milijonarju Jamesu B. Duke-ju, tako zvanem «tobačnem kralju» Amerike, na plačilo petnajstih milijonov dolarjev z utemeljitvijo, da sta se bila, Hashell in Duke, pogodila, izkoristiti Dukejev rudnik aluminija. Te pogodbe pa Duke ni izpolnil. Duke je celo uporabil tehnična izboljšanja pri izdelovanju aluminija, ki jih je bil Hashell izumil, in se združil z Mellonsko aluminijsko družbo. Sodni dvor je obsodil dediče umrlega tobačnega kralja na plačilo osmih milijonov dolarjev, kar je pač največja odškodnina ki se je sploh kdaj komu prisodila od strani ameriških sodnij. Glavna dedinja po umrlem Dukeju, 13-letna hčerka Doris Duke, ne bo bogve kako občutila te razsodbe, kajti njej prisojena dediščina znaša 140 milijonov dolarjev.

Koliko miljonarjev je na Angleškem?

Londonski list «Daily Exspress» prinaša statistiko, po kateri je bilo v minulem letu na Angleškem in Irskem 562 milijonarjev, ki so vsi imeli letnih dohodkov najmanj 50.000 funtov (4 milijone in pol lir). Od teh jih je bilo 138, ki so imeli 100.000 funtov na leto.

V znanstvene namene.

Amerikanski milijonar E. Nelson je daroval 200.000 dolarjev za ustanovitev zavoda, v čigar delavnicah se bodo bavili učenjaki z uničevanjem atomov. Po nauku znamenitega Einsteina je vsaka tvarina na zemlji le vidna, otipljiva oblika energije, vsaka tvarina predstavlja torej le zgoščeno silo. Ta sila tiči v atomih. Ako se ti atomi zdrobe, da od njih nič ne ostane, se osvobodi prej omenjena sila. Ta sila je ogromna. Za brzovlak, ki bi vozil z Dunaja v Peking, treba več sto metrskih stotov premoga. Razdrobitev atomov tisočerega grama premoga bi zadostovala spraviti vlak z Dunaja v Peking. Zdrobitev atomov sto kilogramov težke skale bi dala tako silo, kakršno dado sedaj vsi parni in električni stroji na svetu skupaj v enem letu. Ko se posreči tak-le izum, bo človeštvo lahko žrtvovalo vse svoje stroje. Učenjaki so zadnje čase na delu in se trudijo, da osrečijo svet s to novo, ogromno silo, ki tiči v atomih.

Vstajenje

(1915)

Med našimi in ruskimi okopi je ležala vasica, od vseh zapuščena, od vseh obstreljevana. Bila je že deloma porušena ter popolnoma prazna. Ljudje so sami odšli, ali bolje rečeno — ubežali, za krilate, kokodakajoče prebivalce smo pa mi poskrbeli; seveda so nam pomagali tudi Rusi. Tako smo pregnali vse, kar je le dišalo po civilnem prebivalstvu.

Bilo je na predvečer Kristusovega vstajenja. Dobil sem ukaz, da moram ponoči pretipati vasico, ali se morda ne krije kje kaka ruska straža. Izbral sem si samo par mož mojih najljubših, ki so me prostovoljno spremljali v vseh nevarnostih. Tudi sedaj so bili hitro pripravljeni. Mrak je že padel na zemljo, ko smo odhajali. Šli smo tiho ko tihotapci. Možje so stopali zamišljeni. Mislili so na svoje drage, kako zjutraj pojdejo k vstajenju Onega, ki je ljubil vse ljudi; torej tudi one, ki se sedaj plazijo z nabitimi puškami proti sovražniku, ki pazi na nje s svinčenko v cevi. Kdo ve, ali črez par minut, morda sekund, ne zapoje svojo pesem strojnica ter jih položi k večnemu počitku.

Dospeli smo v vasico. Pretipali smo previdno košček za koščkom, a iztaknili nismo nič sumljivega. Prav vesel sem bil, ker že prej sem sklenil, da se bom na današnji večer izogibal spopada. Poiskal sem še precej dobro ohranjeno hišico. Brez varnostnih straž smo se vsi zatekli vanjo. Čemu bi stražili? Gotov sem bil, da o Rusih ne bo sledu do jutra. Puške smo lepo odložili v kot, nato pa smo začeli kuhati kavo. Posedli smo se po stolih ter se počutili kot bi bili doma, med svojci. Kar naenkrat se odprejo vrata. Naglo se ozrem ter ugledam nepoklicnega gosta. Par bodal je molelo v izbo. Tudi pri oknu se je svetilo jeklo. Puške smo imeli v kotu. Ako bi tekli po nje, bi počilo nemudoma par strelov in mi bi se valjali v krvi. Možje so me zvedavo pogledali. Pokimal sem jim: «Kar naprej kuhajmo kavo.» Ko so Rusi videli, da smo pri miru, so vstopili. «Sedaj smo vas pa ujeli!» — so izustili. Eden izmed mojih jim je odvrnil: «Ali pa smo mi vas, kdo ve?» Bilo jih je najmanj petkrat toliko kot nas.

Kava je bila kuhana. priponudili smo jo najbližjim. Pili smo jo kot najboljši prijatelji. Tudi njihove puške so kmalu počivale z našimi v bratski slogi v kotu. Sedaj so pa oni pristavili in kmalu se pogovarjali pri običajnem ruskem čaju. Misli so nam romale na dom. Poveljnik izvidnice me je vprašal: «Kje si doma?» — «Tam ob Soči!» — Govoril sem mu vneto o lepoti naših krajev, o naših ljudeh. Beseda je tekla naravnost iz srca, ker sem videl, da me razume človek, ki mi je sedel nasproti. Navadno nisem govoril popolnoma dobro ruski jezik, ono noč pa so mi besede kar same vrele črez ustnice. Zamišljeno si je gladil brado ter me poslušal z zanimanjem. Nato je pa on povzel besedo. Povedal mi je, da je doma tam nekje ob Dnjepru. Tam ima očeta, mater, tam ima tudi mlado ženo in malega sinčka. Oči so mu žarele v mislih na daljne drage osebe. — «Vidiš, brat, črez par ur bo Kristus vstal. Naši doma bodo praznovali vstajenje v cerkvi, mi pa z nabito puško. Čemu vse to? Saj Kristus je umrl vendar tudi za nas.»

Moji možje pa so se pogovarjali z ostalimi. Vsi so govorili o svojcih, o materah in očetih, o ženah in otrocih. Pri toplem čaju so se pogovarjali kot da bi bili prijatelji iz mladosti. Ako bi jih videl človek prej, kako so se plazili z nabitimi puškami med razvalinami, bi jih več ne spoznal. Tu ni bilo nič sovraštva, tu je bil samo priprost človek, željan ljubezni. Tu so bili sami brati.

Bližalo se je jutro. Treba se je bilo ločiti. Molče je vsak vzel svojo puško. Nihče ni vprašal, kdo je ujetnik. Kot bratje smo si stisnili roko. Poveljnik se je še obrnil k meni: «Kako ti je ime, brat?» — Peter? In tebi? — «Vladimir. —» Torej, da si mi zdrav, Peter od Soče.» — In ti tudi, Vladimir od Dnjepra. —

Ta čas so po naših vaseh že pokali možnarji ter so s tem oznanjali Kristovo vstajenje. Mi smo pa, vsak na svojo stran, zamišljeni lezli proti okopom. Nismo se ozirali nazaj, ker smo bili gotovi, da nam nihče izmed onih, s katerimi smo se še pravkar bratili pri čaju, ne pošlje izdajalske krogle v hrbet.

Juče Gorjan.

Grob v puščavi

Grob Čingiskana

Že delj časa se vrste v amerikanskem in evropskem časopisju nasprotujoče si vesti o odkritju groba Čingiskana. Čingiskan je bil največji mongolski vladar vseh vekov. Ta sin Jissugaja je združil vse azijatske nomade in vodil svoje armade v Turkestan, Perzijo, Tibet, k reki Indus, celo črez Sibirijo do Kijeva. Ti pohodi so zahtevali mnogo milijonov človeških žrtev. Posebni načrti ali cilji niso pri teh roparskih pohodih vodili Čingiskana, marveč edino le veselje nad uničevanjem in razdiranjem. Tako si je dal ta značilni zastopnik azijatske krvoločnosti postaviti iz trupel svojih nasprotnikov in sovražnikov velikanski prestol. Kljub temu je imel pa nekako veličino v značaju in grobost v poštenju. Značilno je, da se je končno pred kulturo, ki jo je bil zdrobil v prah, uklonil in zaukazal zidati kapelice in svetišča in ravnati spoštljivo z duhovniki drugih veroizpovedanj. Pred svojo smrtjo se je nagibal Čingiskan k budizmu. Država tega vladarja je prav tako hitro propadla, kakor je bila zgrajena.

Umljivo je, da so vzbudile prve vesti o odkritju groba veliko zanimanje po vsem svetu. (Tudi «Edinost» je o tem svoje dni obširneje poročala. - Op. ur.). Reči treba pa takoj na tem mestu, da grob v puščavi Gobi najbrž ne hrani ostankov, t. j. trupla Čingiskana. Vest se je porodila na doslej še nedognan način, kajti prišla je komaj iz evropskih listov v ruske mesto nasprotno. Ruski učenjak Kozlov sam zelo dvomi, da bi bil od njega odkriti mavzolej dolgoiskani grob Čingiskana, in se nagiba k mnenju, da gre v tem slučaju za grob kakega drugega velikega mongolskega kana. — Kozlov je eden med najznamenitejšimi raziskovalci pustinje Gobi. Ker imam bogat material o njegovih zadnjih, velezanimivih potovanjih na razpolago, hočem na tem mestu popisati, kako je prišlo do odkritja kanovega mavzoleja.

Odkriti stari zgodovinski spomenik se nahaja na 2900 m visoki višini v gorovju mongolskega Altai-a, na sveti gori She Bogdo. Dne 6. decembra 1926. se je vrnil Kozlov iz Harahoto-ja v spremstvu nekega Mongolca in nekega Burjata k jezeru Orok-nor-u, pri čemer treba pripomniti, da je bil Kozlov tisti, ki je odkril prastaro uničeno mesto Harahoto...

Ekspedicija na potu

Ekspedicija se je vlekla trudno v smeri proti mongolskemu Altai-u. Usmerila je bila svojo pot proti njegovemu svetemu oddelku, proti Ihe Bogdo. Zadaj za ekspedicijo se je razprostirala divja pušča. Člani ekspedicije so uzrli z velikim zadoščenjem pred sabo že od prejšnjih potovanj znano jim mejo med puščo in gorovjem, imenovano Ulan Hožd, z bistrimi studenci in z nemirno reko. Prijetno je bilo po hudih naporih ležati v senci šotora. Hitro se je skuhal čaj, še hitreje se je použil zajtrk. Ko so se potniki nekoliko odpočili, so nadaljevali svojo pot. Gore so bile tako blizu, da so se videle vse posameznosti. Prav v bližini so bile bazaltne čeri, v daljavi granitne skale. Severozapadno temačni vrhovi Ihe Bogdo. Naravnost pred četo se je vzdigovala mizi podobna gora Puncen Obo. Zdelo se je, da vabi k sebi. Zrak je bil nasičen s cvetličnim vonjem. Tu pa tam so vzletale lastavice, tu pa tam se je slišalo grulenje divjih golobov.

Kitajski trgovci so se pridružili Kozlovu, da izpijejo tudi oni nekaj čaja. Njihovi konji so bili potni. Kitajci, ki so bili zelo zgovorni, so skušali izvedeti kake novosti. Kmalu nato pa je ekspedicija zopet opremila svoje kamele s tovori, sedla na konje in odjahala proti severu. Kitajci so se odpravili proti jugu.

Karavana se je povzpela na visoko teraso na levem bregu reke Četengol-a in korakala vzhodno od reke. Bilo je zelo vroče. Pohod se je kljub temu nadaljeval. Na nekem grebenu se je natančno videla čreda divjih oslov. Bančanurov, strasten lovec, se ni mogel premagati in je streljal na te radovedne živali. Te pa se niso mnogo zmenile za to. Ustavile so se, letele dalje in opazovale karavano. Z velikim zanimanjem je opazoval Kozlov početje oslov, kako so v svoji izredni gibčnosti, urnosti in prožnosti vedno izpreminjali smer, ko so zaslišali strele in ko so zadevali krogle ob skale. Tu pa tam so se pripodile tudi gazele na plan, a oddirjale so takoj v gorovje.

Sedaj so stali potniki pred gorovjem. Stopili so v ožino sredi strmih sten. Popolnoma izsušena struga je bila posejana z rdečkastimi kamenčki. Ob robu ožine je rastlo nekaj travo in nekaj grmičevja, po katerih so letale mušice. Zaseka je vodila navzgor. Karavana je le počasi stopala naprej. Slednjič se je priplezala do vrha. Od tu se je vila pot od juga proti zapadu ob vznožju gore Puncen Obo. Ob poti je bil tudi vodnjak, toda brez vode.

Na vrhu.

Kozlov je imel nekaj časa, da si je napravil par fotografij, nato je pa sklenil, da se povzpne na vrh gore Puncen Obo in da ugotovi z barometrom njeno višino. Vreme je bilo mirno in prijetno, radi tega se niso postavili šotori, marveč sov si hoteli spati na prostem. Po kratkem počitku je Kozlov povžil čaj in se napotil na goro. Medpotoma je pazno motril naravo in se veselil nad raznimi glodavci, ki so letali neugnano sem ter tja. Čim bolj se je hližal strmi bazaltni steni, tem jasnejše je spoznaval posamezne obrise gore. Pot je bila tako strma, da je Kozlov že obupal priti črez to strmino do vrha. Končno je odkril manj strmo sotesko, ki jo je bila skoraj gotovo napravila strela. Po tej ožini je stopal proti vrhu. Biti je moral skrajno previden, da ni polomil svojih aparatov, aneroida in termometra. Boril se je z velikimi težavami in zaprekami, toda neumorno in brez oddiha je nadaljeval svojo pot.

Nenadoma se je začuden ustavil. Razgled, ki se mu je nudil, ga je presenetil: prav v bližini se je vzdigoval veličastno visok kameniti hrib z valjčastimi izrastki in mnogimi «obo»-ji ob vznožju. «Obo» je iz kamnov in vej sestavljeno opazovališče, postavljeno na gorskih vrhovih ali na kakih drugih, daleč okrog vidnih mestih. Na severni in južni strani tega mrliškega hriba so se nahajali «kereksuori». Ta starinska in umetniška gradba, ki je bila v vsem svojem obsegu veličastna, je imela proti vzhodu celo vrsto pošev postavljenih «obo»-jev: vseh skupaj jih je bilo trinajst, V sredini je bil največji, okrašen z obeliskom, predstavljajočim z gore skakajočega jelena in popisanim z še ne razbranimi znamenji. Vsi drugi «obo» so bili mnogo manjši.

Mavzolej.

Najbolj se je čudil Kozlov obvladajoči legi tega mavzoleja. Od tu se je videlo proti severu in proti jugu več sto kilometrov daleč. Iz ene smeri se je svetlikalo rjavo hangajsko gorovje, iz druge neizmerna puščava. Na vzhodni in zapadni strani sta se videli sveti gori Baga-Bogdo in Ihe Bogdo. Na južnozapadnem vznožju gore Puncen Obo, na katerem je bil postavljen mavzolej, se je razprostirala ravan, travnik, s kakimi sto «obo»-ji. Tu se zbirajo poleti mnogi lame, da opravijo svoja sveta opravila. Govori se, da se tu moli za velikega mrtveca, ki je bil pokopan pred mnogimi stoletji na gori. «Tam gori je mesto za kana — tu spodaj pred temi «obo»-ji je pa mesto za skromne budistične molivne brate», pravijo lame t. s. budistični svečeniki.

Počakajmo!

Čeprav ni odkril kozlov groba Čingiskana, so vsekakor njegova raziskovanja zelo dragocena. Obvladajoča lega mavzoleja bi opravičila domnevo, da se tu nahaja grob največjega mongolskega vladarja. Na vsak način pa počiva v tem mavzoleju kak drug veliki kan. Kozlov in njegovi sodelavci se trudijo, da odkrijejo tajnost tega groba v puščavi Gobi. Kozlov namerava v najkrajšem času stopiti v javnost z dosedajimi uspehi svojih raziskovanj. Do tedaj pa treba počakati.

Po Görbingu.

ZLATARNA Albert Povh
Trst, Via Mazzini 46
kupuje krone po 1·37
Popravlja in prodaja zlatenino.

Tržaško posojilnico in hranilnico
registr. zadruga z omej. poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca 19, I. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema „Dinarje" na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.
Davek od vlog plačuje zavod sam.
Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.
— Obrestna mera po dogovoru. —
Na razpolago varnostne celice (safe)
Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.
Ob nedeljah je urad zaprt.
Štev. telef. 25-67.
Najstarejši slov. denarni zavod

FERRO CHINA PIGATTI
Okrepčevalno sredstvo, predpisano od zdravniških avtoritet proti MALOKRVNOSTI, BLEDICI in za OKREVANJE
LEKARNA ZANETTI - TRST - Via Mazzini
194

Tiskarna Edinost v Trstu
Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejimi stroji, črkami, Lynotype, stereotypijo ter rotacijskim strojem.
Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.
Ul. S. Francesco d'Assisi 20